

Livet är orättvist

Ska politiken göra det värre?

En studie av effekterna av moderaternas ekonomiska politik

av LO-ekonomerna
Åsa-Pia Järliden Bergström,
Albin Kainelainen och
Anna-Kirsti Löfgren

SUMMERING	2
1 INLEDNING	5
2 FÖRDELNINGSEFFEKTER AV MODERATERNAS EKONOMISKA POLITIK.....	7
2.1 METOD.....	7
2.2 VAD FÖRESLÅR MODERATERNA EGENTLIGEN?.....	8
<i>Besparingar</i>	<i>8</i>
<i>Skattesänkningar.....</i>	<i>12</i>
<i>Höjda skatter och avgifter.....</i>	<i>14</i>
2.3 FÖRDELNINGSEFFEKTER AV MODERATERNAS SAMLADE BUDGETFÖRSLAG	16
<i>Kvinnor förlorar relativt männen</i>	<i>17</i>
<i>Mer i de äldre då man har</i>	<i>20</i>
<i>Förslagen förstärker en ojämn inkomstfördelning.....</i>	<i>23</i>
<i>Ursprunget har betydelse.....</i>	<i>27</i>
<i>Arbetslösa och sjukskrivna blir de stora förlorarna</i>	<i>29</i>
<i>Klass och kön avgör utfallet för individen</i>	<i>32</i>
3 ÄR MODERATERNAS POLITIK ÄNDAMÅLSENLIG?.....	36
3.1 DE OFFENTLIGA FÖRSÄKRINGSSYSTEMEN	36
<i>Vilka arbetar inte och varför?</i>	<i>37</i>
<i>Moderaterna och arbetslinjen.....</i>	<i>39</i>
<i>Lönar det sig att arbeta i Sverige?.....</i>	<i>41</i>
<i>Alla individer har risker.....</i>	<i>45</i>
<i>Trafikförsäkringen</i>	<i>46</i>
3.2 MODERATERNA ETT LÖNESÄNKARPARTI.....	47
<i>Finns det andra vägar?.....</i>	<i>49</i>
<i>Vilka drabbas och hur mycket?.....</i>	<i>50</i>
3.3 JOBBAVDRAG	51
<i>Fördelningseffekter av jobbavdraget.....</i>	<i>52</i>
3.4 MODERATERNAS POLITIK FÖR ÖKAD EFTERFRÅGAN	54
3.5 MODERATERNA OCH JÄMSTÄLLDHETEN.....	56
<i>Föräldraförsäkringen</i>	<i>57</i>
3.6 AVSLUTNING.....	58
KÄLLOR.....	60
APPENDIX	61

Summering

Moderaterna vill gärna framhålla sin politik som den enda rationella politiken för fler arbetade timmar. Men är den så ändamålsenlig som de själva tror? Vi menar att det finns ett antal problem med flera av moderaternas förslag.

Moderaterna vill ge en bild av att deras reformer är inriktade på att göra det mer lönsamt att arbeta. Vi menar att det inte finns en konsekvent arbetsutbudslinje hos moderaterna. Det finns inslag i moderaternas politik som kan ge ett ökat arbetsutbud men också det som går åt motsatt håll. Jobbavdraget sänker margineffekterna för en stor grupp på arbetsmarknaden men inte för alla. De med höga inkomster får en betydande skatte-sänkning som inte är en marginalsattesänkning. För dem med inkomster över nedtrappningen av dagens grundavdrag kommer moderaternas jobbavdrag främst att ge incitament att jobba mindre och inte mer. 19 miljarder kronor eller 37 procent av vad jobbavdraget kostar kommer att gå till denna grupp som har en årsinkomst på minst 321 500 kronor.

Moderaternas bild är att uppemot 90 procent av alla kvinnor i Sverige förlorar på att arbeta. Men varför går fler kvinnor till ett arbete varje dag i Sverige än i nästan något annat land? Moderaternas analys är att viljan att arbeta är för låg, men de tittar bara på ersättningsnivåer och inkomster efter skatt. Moderaterna förstår inte den svenska modellen och dess arbetslinje.

Moderaternas företrädare är väldigt ovilliga att diskutera varför arbetslöshet och ohälsa varierar med klass, kön, utbildning, ålder och födelseland. Att självriskan och premien för försäkringar varierar med risken kan vara rimligt om skaderisken kan påverkas av individen. Men hur mycket kan man påverka risken att bli sjuk eller arbetslös? Det går inte att välja ålder, kön eller födelseland.

Fördelningsanalysen av de konkreta förslagen moderaterna lägger i skatte-, transferringssystemen och a-kassorna visar att moderaterna i många aspekter vill använda politiken till att förstärka befintliga inkomstskillnader. Vi har då räknat på de regelförändringar som moderaterna föreslår för det sista året i sin ekonomiska motion hösten 2005, år 2008, för att så långt det är möjligt få en uppfattning om vart politiken syftar.

Totalt sett drar förslagen mot sämre ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män. De skillnaderna är dock långtifrån så stora som de som framkommer när man studerar klass och kön samtidigt. Mest vinner SACO-männen på förslagen, följt av TCO-männen och SACO-kvinnorna. LO-kvinnorna är förlorare medan LO-männen vinner något – dock mindre än tjänstemannafackens medlemmar. Denna klass- och könstrappa styrs i hög grad av hur mycket ersättning man får från de generella inkomstförsäkringarna. För förtidspensionerna är klass viktigare än kön för att avgöra utfallet. Men fler kvinnor än män har förtidspension. Även i arbetslöshetsförsäkringen är klass viktigast. För sjukskrivningarna är däremot kön viktigast. Kvinnor är mer sjukskrivna än män. Föräldrapenningsuttaget domineras som de flesta känner till av kvinnor.

Att de flesta grupper vinner när man bara studerar dem med så pass god förankring på arbetsmarknaden som fackförbundens medlemmar är inte förvånande. För att få en uppskattning av vad moderaternas politik gör för dem som är arbetslösa och sjuka har vi studerat effekterna för dem som är arbetslösa eller sjukskrivna minst 10 månader av året. De skulle förlora 30 000 kronor respektive 35 000 kronor om året i genomsnitt. Ålderspensionärerna är en annan grupp som förlorar på moderaternas politik – i genomsnitt drygt 3 000 kronor om året. Det beror på att de inte får del av de stora skattesänkningar som ges till dem som arbetar men får vara med och finansiera detta bl.a. genom kraftigt höjda trafikförsäkringspremier och höjda avgifter för läkemedel och sjukvård.

Moderaternas politik är mest gynnsam för personer i de ålderskategorier som i utgångsläget har de högsta genomsnittliga inkomsterna efter skatt, dvs. de som är 50-64 år gamla. Även 35-49-åringarna vinner på förslagen. De som är yngre än 35 år riskerar sammantaget att förlora på moderaternas budgetförslag.

I genomsnitt förlorar invandrare på förslagen. Det beror på att de har lägre inkomster och sämre förankring på arbetsmarknaden än de som är födda i Sverige.

Moderaternas skattepolitik delar Sveriges befolkning i arbetsför ålder (18-64 år) i två delar efter inkomst; de som vinner mycket och de som vinner mycket lite. Av de skattesänkningar som tillfaller befolkningen i arbetsför ålder skulle 77 procent tillfalla den halva av befolkningen med störst nettoinkomster och 23 procent den halva med lägst nettoinkomster. Den självklara anledningen till detta är att de med en hög frånvaro från arbetslivet p.g.a. sjukdom, arbetslöshet eller förtidspension av naturliga skäl ligger långt ner på inkomstskalan. Individuer med en stor andel transfereringsinkomster får inte del av jobbavdraget och därför en mycket liten del av skattesänkningarna. Totalt sett, när vi även har tagit hänsyn till besparingarna som finansierar skattesänkningarna så blir resultatet att det är den halva som har störst inkomster som tillförs pengar. Den andra halvan, den med lägst inkomster, skulle i stället få ett minskat ekonomiskt utrymme.

I analysen har vi valt att betrakta ett, för hushållssektorn, helt budgetneutralt alternativ. Med ett sådant synsätt är hushållen som grupp varken vinnare eller förlorare, i stället beaktas endast hur de föreslagna budgetförändringarna fördelar sig mellan olika grupper av individer.

Utfallet av moderaternas politik följer tydligt vilka risker olika grupper har. Man kan säga att moderaterna rullar den skandinaviska välfärdsmodellen baklänges genom att försämra mest för dem som välfärdsmodellen gynnar mest, nämligen kvinnor i allmänhet och arbetarkvinnor i synnerhet.

En stor grupp kommer inte bara pressas av försämringar av försäkringssystemen utan även av den effekt moderaternas politik får på lönerna. Sänkta ersättningsnivåer, ett jobbavdrag och svagare fackföreningar kommer att sätta en press nedåt på lönerna för stora låglönegrupper på arbetsmarknaden. Tanken är just fler jobb ska uppstå genom sänkta löner.

Frågan är dock om det är värt priset med stora lönesänkningar för att skapa fler jobb. Svaret är att det måste vägas mot uppoffringen i välfärd som det innebär och mot alternativa metoder att öka sysselsättningen för gruppen. Den skandinaviska vägen är traditionellt att öka arbetskraftens kompetens inte att försämra villkoren. Vi menar att det är varken önskvärt eller nödvändigt att välja moderaternas lönesänkarväg. En annan väg är möjlig.

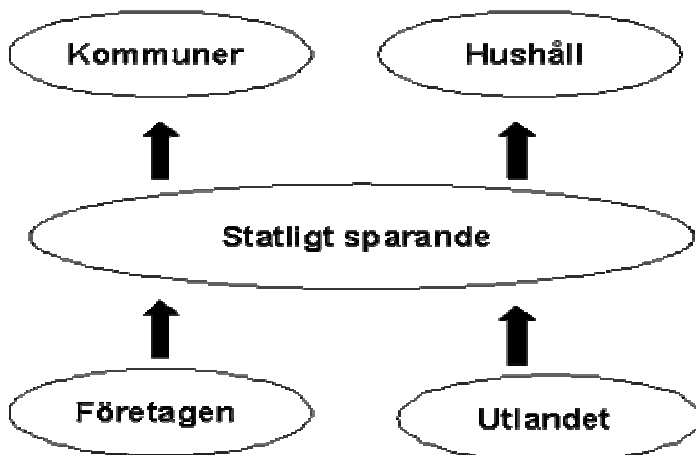
1 Inledning

Denna rapport en analys av moderaternas förslag till statsbudget för år 2006 - 2008. Rapporten är en uppföljning av vår rapport "Vad vill egentligen moderaterna?"¹ Anledningen till att vi då, liksom nu, har valt att studera moderaternas motion är dels att moderaterna är det största av de borgerliga partierna men även att det är det borgerliga parti som har den mest genomarbetade och siffersatta politiken. Den borgerliga Alliansen har visserligen ett gemensamt förslag men detta gäller endast för år 2006.²

Tyngdpunkten i rapporten ligger på att studera effekterna på arbetsmarknaden av den moderata politiken samt att analysera effekterna på fördelningen av hushållens ekonomiska situation.

I analysen av fördelningseffekterna har vi valt att använda en etablerad modell för fördelningsanalys, FASIT-modellen, som tagits fram av SCB och finansdepartementet. I denna modell kan vi statistiskt analysera vad som händer med individernas inkomster när skatter och transfereringar förändras.

En inledande kort överblick över moderaternas förslag till statsbudget innebär följande: Offentlig sektor minskar med 47 miljarder kronor, med kombinationen besparingar och skattesänkningar. Moderaterna gör mer än bara omfördelar pengar mellan olika hushåll. År 2008 för moderaterna över cirka 11,5 miljarder kronor till hushållssektorn och cirka 1,5 miljarder kronor till kommunerna. Detta finansieras bl.a. genom att den finansiella strömmen till företagen minskas med cirka 3 miljarder kronor och till utlandet med cirka 8 miljarder kronor. Staten ökar enligt moderaternas förslag sitt sparande med cirka 4 miljarder kronor, dvs. politiken bidrar till att det blir ett överskott i statsbudgeten som är drygt 4 miljarder större än vad som blir fallet enligt regeringens förslag. Detta innebär att moderaternas politik i sin helhet innebär att mindre pengar fördelas via staten än vad som blir fallet med det socialdemokratiska alternativet.

¹ Från juni 2005

² Se exempelvis Alliansens gemensamma budgetreservation från 2005-11-11

Vårt syfte med fördelningsanalysen har *inte* varit att kontrollräkna budgeteffekterna av moderaternas politikförslag, inte heller att bedöma hur hushållen påverkas av andra förslag i budgeten än rena regeländringar i skatte- och transfereringssystemen. Vi är dock inte beredda att tro att hushållen är helt opåverkade av nedskärningar i offentlig verksamhet eller besparingar på andra sektorer. Vi har därför också räknat fördelningseffekter i ett, för hushållssektorn, budgetneutralt alternativ. Trots att en moderat politik skulle innebära en omfördelning från exempelvis biståndet till de svenska hushållen, har vi sålunda valt att betrakta hur samma omfördelning skulle se ut om den gjordes inom hushållssektorn. Detta påverkar givetvis varje individs absoluta resultat, dvs. i hur stor utsträckning man blir vinnare eller förlorare med den nya regimen. Men det påverkar inte relationen i förhållande till individer i andra inkomstgrupper, exempelvis, dvs. vilka som vinner eller förlorar mest respektive minst, osv.

2 Fördelningseffekter av moderaternas ekonomiska politik

2.1 Metod

För att göra en fördelningsanalys av den politik som moderaterna föreslår som riktar sig direkt till hushållen har vi använt SCB:s mikrosimuleringsmodell FASIT.³ I denna modell kan simuleringar av föreslagna regelförändringar göras. Dessa regelförändringar appliceras sedan på ett underlag som består av ett urval av 35 000 individer som i sin tur ingår i 15 000 hushåll⁴. Regelförändringarna simuleras sålunda på ett representativt urval av Sveriges befolkning, som i sin tur sedan räknas upp för att på så vis motsvara hela befolkningen. Samtliga beräkningar har gjorts på detta underlag från SCB.

Vi har här räknat på de regelförändringar som moderaterna föreslår för det sista året i motionen, år 2008. Individ- och hushållsunderlaget har framräknats av SCB för att motsvara hushållens ekonomiska situation för år 2008. När det gäller utvecklingen för antalet arbetslösa räknas underlaget fram utifrån den prognos som tas fram av Konjunkturinstitutet⁵ för hur arbetskraften och den öppna arbetslösheten utvecklas, samt antal personer i arbetsmarknadspolitiska program. Prognosen över antalet individer med sjukpenning, förtidspension samt personer med föräldrapenning hämtas från Försäkringskassans budgetunderlag.⁶ Dessa prognoser innefattar även den genomsnittliga ersättningsnivån och sålunda hur stor den sammanlagda ersättningen i dessa system förväntas bli.

När det gäller de sammantagna budgeteffekterna av moderaternas förslag i termer av kostnader och besparingar, har vi utgått ifrån de beräkningar som görs i det moderata budgetförslaget.⁷ Vi har inte haft för avsikt med denna studie att kontrollräkna de av moderaterna uppskattade budgeteffekterna av olika förslag.⁸ Samtliga förslag är av moderaterna beräknade relativt regeringens budget och det moderata budgetalternativet beskrivs sålunda inte här i absoluta tal.

Vi har i denna del endast gjort en statisk analys, dvs. undersökt hur individernas inkomster påverkas av moderaternas föreslagna regeländringar om allt annat är oförändrat. Vi har inte i denna studie tagit hänsyn till eventuella beteendeffekter, dvs. effekter av den föreslagna politiken som gör att individer flyttar sig mellan olika inkomstgrupper. Exempel på det skulle kunna vara att en person går från deltid till heltidsarbete med anledning av moderaternas förslag, eller att man arbetar istället för att vara föräldraledig.

Fördelningsanalysen i rapporten innehåller följande delar:

³ Version 5 2002 samt version 3 2003.

⁴ SCB:s s.k. HEK-urval.

⁵ I denna version från augusti 2005.

⁶ Försäkringskassans prognos 2005-08-01

⁷ De förslag vi analyserar här är från moderaternas budgetmotion "Politik för arbete och välfärd" från hösten 2005, 2005/2006:m010.

⁸ I den mån våra egna beräkningar i FASIT skiljer sig från moderaternas egna har vi därför korrigerat för detta, utan att påverka den underliggande fördelningsprofilen.

1. Vad föreslår moderaterna egentligen?

I detta avsnitt görs en genomgång av de förslag som läggs i moderaternas budgetmotion, en kort beskrivning av desamma tillsammans med de av moderaterna beräknade effekterna på statsbudgeten.

2. Hur fördelar sig beroendet av de offentliga systemen bland individerna?

Moderaternas besparings- respektive skatteförslag har använts som underlag för fördelingsstudier på individnivå. De sammanslagna effekterna studeras och jämförs mellan olika grupper av individer, t.ex. kvinnor och män, yngre och äldre eller olika inkomstgrupper.

I detta avsnitt beskriver vi också i korthet vilka individgrupper som gynnas mest av de föreslagna förändringarna på skatte- respektive besparingsområdet. Detta för att ge en bild av huruvida de individer som drabbas av besparingarna är desamma som gynnas av skattesänkningar.

Hur en försämring av arbetslöshets- eller sjukförsäkringen drabbar olika grupper beror givetvis på hur vanligt det är att, och hur långa perioder, man är sjuk eller arbetslös i respektive grupp. Detta kan i ett annat perspektiv också användas som mått på risken att behöva använda inkomstförsäkringarna inom denna grupp. Dessa risker är inte lika stora för alla individer och heller inte oberoende av vare sig klass eller kön. Vi beskriver därför också vilka grupper som i störst utsträckning får ersättning från de olika socialförsäkringarna.

I en studie av *hela* den moderata budgetens effekter på hushållens ekonomi blir det dock inte rätt att endast beakta förändringar i skatter och transfereringar för hushållen och utsluta de förslag som riktar sig till företag och kommuner. Detta mot bakgrund av att hushållen på lite sikt sannolikt påverkas av detta. Hur de olika förslagen påverkar hushållen och på vilken sikt har vi dock inte analyserat. I stället har vi valt att betrakta ett, för hushållssektorn, helt budgetneutralt alternativ. Med ett sådant synsätt är hushållen som grupp varken vinnare eller förlorare, i stället beaktas endast hur de föreslagna budgetförändringarna fördelar sig mellan olika grupper av individer. Ett annat sätt att se på det är att finansieringen av förslagen fördelas likformigt över alla vuxna.

2.2 Vad föreslår moderaterna egentligen?

Besparingar

Moderaterna förespråkar nedskärningar i transfereringssystemen och på offentlig verksamhet med sammanlagt 70 miljarder kronor för året 2008. Av dessa är det cirka 34 miljarder som i våra beräkningar får direkta konsekvenser för hushållens ekonomi.⁹ De kraftigaste åtstramningarna sker i socialförsäkringssystemen. Nedan beskrivs huvuddragen i de moderata förslagen, samtliga belopp gäller för år 2008.

⁹ Det moderata budgetförslaget finns presenterat i sin helhet i Appendix 1.

Sjukförsäkringen

I sjukförsäkringen vill moderaterna spara sammanlagt **12,5 miljarder kronor**, dels genom att sänka ersättningsnivån till 70 procent efter de första sex månaderna. Samtidigt vill man förändra beräkningsgrunden för sjukpenningen på så vis att sjukpenninggrundande inkomst (SGI) beräknas som det senaste årets genomsnittliga inkomst istället för att använda den senaste inkomsten, vilket görs i dag. Detta innebär en sänkning av den sjukpenninggrundande inkomsten för de allra flesta. Vidare vill man införa en andra karensdag och moderaterna säger även nej till den föreslagna höjningen av taket i sjukförsäkringen som är tänkt att träda i kraft den 1 juli 2006.¹⁰

En stor besparing i sjukförsäkringssystemet är tänkt att genomföras genom att kostnader för sjukdom beroende på trafikskador, i form av inkomstbortfall, föreslås föras över till trafikförsäkringen. Det är tänkt att ske genom att försäkringskassan i dessa fall begär ersättning från en privat trafikförsäkring, vid utbetalning till individerna. I moderaternas budgetförslag framgår att de räknar med att kunna spara cirka 3,5 miljarder i sjukförsäkringen år 2008 på detta sätt. Socialförsäkringssystemet sparar 1,5 miljarder kronor när privata försäkringsbolag tar över den löpande kostnaden för utbetalningar till varje ny årgång trafikskadade. Vidare ska de privata försäkringarna bidra med 2 miljarder varje år till de tidigare årgångarna av trafikskador.

För hushållen innebär detta att premien till trafikförsäkringen kraftigt kommer att fördyras. Försäkringsbolagen måste (till skillnad från socialförsäkringssystemet) *fondera* pengar till framtida utgifter. Kostnaden för en årgång trafikskadade är sammanlagt cirka 8 miljarder kronor. Dessa medel måste alltså fonderas vid det tillfälle man åtar sig att försäkra individerna. För hushållen innebär fonderingen att de måste bidra till försäkringsbolagen med ytterligare 6 miljarder kronor per år (en förräntningseffekt innebär enligt moderaterna att det räcker att sätta av 6 miljarder för att täcka kostnader på 8 miljarder kronor per "årgång"). Till detta kommer dessutom den avgift på sammanlagt 2 miljarder kronor för gamla trafikskador som dagens trafikanter åläggs att betala av moderaterna.

Observera att hushållen tvingas betala två gånger för trafikskadorna under de år det tar att bygga upp ett fonderat system. Dels kvarstår ju vissa kostnader för gamla trafikskador oavsett om de betalas helt via skatterna eller också delvis via en särskild avgift i trafikförsäkringen. Dels täcks alla kostnader för nya trafikskador det år de inträffar.

Den totala summan för hushållens ökade utgifter för trafikförsäkringen blir sålunda 8 miljarder kronor per år (2 + 6 miljarder kronor). Om det ska fördelas lika på alla hushåll med fordon så innebär det en förhöjd premie på omkring 2 200 kronor per hushåll och år. Tanken är naturligtvis att kostnaden inte ska fördelas likformigt utan att de som, statistiskt sett, har större risk för att vara med om en trafikolycka ska betala större premie. Premien skulle sålunda variera med exempelvis fordonsinnehavarens kön, ålder, bostadsort och fordonstyp.

¹⁰ Enligt regeringens förslag ska förmånstaket höjas från 7,5 prisbasbelopp till 10 prisbasbelopp, dvs. från 24 800 kronor i månaden till 33 100 kronor i månaden.

En ökad kontroll samt regelförändringar beräknas enligt moderaterna minska kostnaderna i sjukförsäkringssystemet med ytterligare drygt 2 miljarder kronor.

Förtidspensioner

På förtidspensionärerna vill moderaterna spara sammanlagt drygt **4 miljarder kronor**.

Den inkomstrelaterade ersättningsnivån för en förtidspensionär är med dagens regler 64 procent av den inkomst som används som beräkningsgrund. Moderaterna föreslår att denna andel ska sänkas till 60 procent.

Vidare föreslår man att endast 80 procent av den inkomst som förtidspensionen idag beräknad på ska vara pensionsgrundande. Det innebär sålunda att de individer som idag har inkomstbaserad förtidspension kommer att få en lägre ålderspension.

Föräldraförsäkringen och familjepolitik

Moderaterna föreslår att ersättningsnivån i föräldraförsäkringen ska sänkas till 75 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten. Motsvarande försämring av SGI som i sjukförsäkringen förslås också. De motsätter sig dock inte längre den höjning av taket i föräldraförsäkringen från 7,5 till 10 prisbasbelopp som regeringen har beslutat ska gälla från den 1 juli 2006, vilket var fallet i vårmotionen från maj 2005.

Dock anser de att taket för ersättningen de dagar som används för vård av barn i hemmet (de s.k. vab-dagarna) ska ligga kvar på samma nivå som i dagsläget, dvs. 7,5 prisbasbelopp. Dessutom vill man begränsa antalet dagar som det är tillåtet att vara hemma med sjukt barn från dagens 120 dagar till endast 15 dagar per barn och år. Utifrån ett välfärds-perspektiv innebär det en försämring för hushållen.¹¹

Föräldraförsäkringens omfattning i antalet dagar förkortas genom att den 13:e månaden som i dag är reserverad för den ena föräldern (och vanligen utnyttjas av pappan) föreslås tas bort helt samt att samtliga 90 dagar med ersättning enligt garantinivån (180 kronor per dag för barn födda fr.o.m. i juli 2006) slopas.¹²

Sammantaget kommer moderaternas besparingsförslag att kosta föräldrar och familjer cirka **6 miljarder kronor** i minskade ersättningar.

Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

I arbetslöshetsförsäkringen föreslås en sänkt ersättningsnivå till 70 procent efter de 200 första ersättningsdagarna i arbetslöshet - vilket motsvarar omkring 9 månader om arbetslösheten är sammanhängande. När ersättningsperioden är slut föreslås ersättningsnivån

¹¹ I fördelningsstudien har vi valt att enbart studera fördelningseffekterna av den uteblivna tillfälliga föräldrapenningen, utan att göra antaganden om huruvida föräldrarna som en följd av detta arbetar mer, med eller utan annan barnvakt till sina sjuka barn.

¹² Även här har vi valt att enbart studera effekten av minskad föräldrapenning utan att göra några specifika antaganden om hur föräldrarna finansierar detta inkomstbortfall, genom att arbeta mer eller t.ex. genom att ta ut mindre föräldrapenning under en längre tid.

sättas till 65 procent i aktivitetsstödet. När ersättningsperioden faktiskt är slut avgörs i det borgerliga scenariot av om individer har försörjningsansvar för barn eller inte. Idag gäller att ersättningsperioden är slut efter 300 dagar men med moderat politik ska gälla att arbetslöshetsperioden är slut efter 450 dagar om den arbetslöse har försörjningsansvar för barn.

I likhet med den sjukpenninggrundande inkomsten är den dagpenninggrundande inkomsten tänkt att beräknas som ett snitt av det senaste årets inkomster. Högsta dagpenning föreslås bli 680 kronor per dag. Med dagens regler är högsta 730 kronor de första hundra ersättningsdagarna.

I övrigt vill moderaterna skärpa arbetsvillkoret från dagens krav på arbete 70 timmar i månaden i 6 månader till att man måste ha arbetat i minst 80 timmar per månad för att få rätt till arbetslöshetsersättning. Studerandevillkoret tas vidare bort och den överhoppningsbara tiden begränsas till högst 5 år. Hur detta drabbar enskilda individer har inte varit möjligt att räkna på i den modell vi använt. Förslaget innebär att färre av de nyttillträdande på arbetsmarknaden kommer att ha rätt till arbetslöshetsersättning.

Vidare beräknas en ökad kontroll av de som uppstår arbetslöshetsersättning ge en besparing på en miljard kronor. De sammantagna besparingarna på arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd uppgår till **4 miljarder kronor**.

Bostadspolitiken m.m.

Moderaterna föreslår att bostadsbidraget ska utgå endast till familjer med barn. I dagsläget går bostadsbidragen till barnfamiljer med låga inkomster samt till ungdomar mellan 18 och 29 år.

Moderaterna föreslår en utfasning av räntebidragen som ska vara slutförd år 2011. Detta innebär att inga nya räntebidrag beviljas. Förslaget är utformat så att schablonen för räntebidrag trappas ned från 14 procent år 2006 till 0 procent år 2011. Detta innebär en besparing på cirka 1,8 miljarder kronor.

Besparingarna i form av delvis slopat bostadsbidrag och räntebidrag uppgår till cirka **2 miljarder kronor** år 2007.

Moderaterna vill vidare skära ner i studiefinansieringssystemet med drygt **2 miljarder kronor**. Detta består i ett avskaffat rekryteringsbidrag samt en samordning av olika former av studiefinansiering.

Moderaterna vill införa en avgift på 25 kronor per expedieringstillfälle på Apotek. Vidare föreslår man att högkostnadsskyddet för inköp av läkemedel höjs från dagens 900 kronor per år till 2 000 kronor per år. Detta sammantaget innebär en besparing på cirka **2,5 miljarder kronor** per år.

Övriga besparingsförslag

Utöver de ovan uppräknade förslagen som skulle innebära förändringar som direkt griper in i hushållens ekonomi, föreslår moderaterna en rad ytterligare åtstramningar (på sammanlagt cirka 35 miljarder kronor). Några av dem kommer att få direkta eller indirekta konsekvenser för hushållen på lite sikt. Några sådana exempel är moderaternas nej till regeringens föreslagna 20 000 platser i arbetsmarknadsutbildning och satsningar på kommunerna i form av sysselsättningsstöd (summa 9,4 miljarder kronor). Andra exempel är minskade anslag till vuxenutbildningen och regionalpolitiken.

Moderaterna föreslår vidare att anslaget till internationellt bistånd inte ska öka i den omfattning regeringen har föreslagit. Detta innebär en besparing i förhållande till regeringens ekonomiska politik med 8 miljarder år 2008. Här finansierar moderaterna skattesänkningar för svenska hushåll genom att föreslå besparingar på bidrag till befolkningar som har ett betydligt sämre utgångsläge och som själva inte har någonting att säga till om i sammanhanget. Vi kan inte veta säkert att de svenska hushållen uppfattar att mindre pengar till bistånd ger en ökad nytta för dem själva.

Vidare föreslår moderaterna en ”minskad byråkrati” och antyder med den sammanfattande termen att det är onödiga verksamheter som ska tas bort. I klartext innebär det att Integrationsverket, Arbetslivsinstitutet och Myndigheten för skolutveckling avvecklas och att anslaget till anslaget till Arbetsmiljöverket minskas. Därtill ska all opinionsbildande verksamhet inom myndigheter avvecklas. Exakt hur hushållen skulle drabbas av detta låter sig naturligtvis inte analyseras i en simuleringsmodell. Vår grundläggande syn är ändå att dessa myndigheter producerar kollektiva nyttigheter genom att bidra till bättre arbetsmiljö, skolutveckling m.m. och att nedskärningar i sådana verksamheter i slutändan påverkar hushållen. Eller som ekonomer så ofta uttrycker det: det finns inga gratisluncher. En besparing på byråkrati som omfattar nästan 4,2 miljarder kronor kan inte göras utan att någon förlorar.

(För ”hela listan” av besparingsförslag, se Appendix)

Skattesänkningar

Moderaterna föreslår skattesänkningar på sammanlagt 77 miljarder kronor för år 2008. Men samtidigt föreslår de höjda skatter på en rad områden (medräknat en höjning av egenavgifterna till a-kassan) till en totalsumma på 34 miljarder kronor. Sammantaget innebär detta att skatterna sänks med cirka 43 miljarder *netto*. En helt övervägande del av moderaternas skattesänkningar riktar sig direkt till de svenska hushållen och en förhållandevis liten del omfattar företagen.

De sammantagna skatteförändringarna riktade till *hushållen* innebär skattesänkningar med sammanlagt 66 miljarder kronor och skattehöjningar med cirka 20 miljarder, inklusive en höjning av egenavgiften till a-kassan (för en förteckning av samtliga skatteförändringar se appendix 1). Nedan följer en förteckning av de förslag som riktar sig direkt till hushållen.

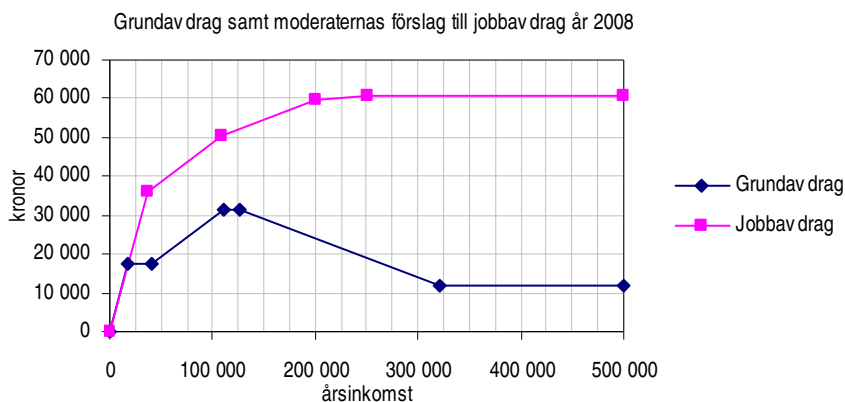
Ett s.k. jobbavdrag

Moderaterna föreslår ett kraftigt utökat grundavdrag, dvs. en betydligt högre gräns än i dagsläget för vilka inkomster som ska vara skattefria. Detta avdrag ska dock endast få göras mot inkomster av arbete, vilket innebär att arbetslöshetsersättning, sjukpenning, föräldrapenning eller pensioner av något slag inte omfattas av skatteförslaget.

Grundavdraget är i dag (år 2006) 16 800 kronor för de lägsta inkomsterna. Det trappas därefter upp i ett intervall av årsinkomster på mellan cirka 40 000 och 100 000 kronor. För inkomster över 108 000 sker en långsam nedtrappning som slutar i ett grundavdrag på 11 700 kronor för individer med inkomster över 312 000. Som högst kommer man upp i ett grundavdrag på 30 600 kronor med dagens regler.

Från och med 2008 föreslår moderaterna att arbetsinkomster upp till 36 000 kronor ska vara helt skattefria. Därefter ska man i det inkomstintervall som omfattas av dagens regler med upptrappning av grundavdraget, få dra av ytterligare motsvarande 20 procent av sin arbetsinkomst. För inkomster i intervallet 108 000 till 200 000 kronor får individen ett ytterligare jobbavdrag på motsvarande 10 procent av denna inkomst och i intervallet 200 000 – 250 000 kronor ska ytterligare 2 procent av inkomsterna ligga till grund för jobbavdraget. För arbetsinkomster över 250 000 kronor på ett år blir därmed så mycket som 60 600 kronor helt skattefria. Övriga inkomster, såsom arbetslöshetsersättning eller sjukpenning, omfattas inte av jobbavdraget. Detta skatteavdrag riktar sig endast mot inkomster i form av lön.

Figur 2.1:

Förslaget innebär en kraftig sänkning av marginalsikten i vissa inkomstlagen i jämförelse med dagens regler. Marginalsiktensänkningen begränsar sig till individer som tjänar upp till drygt 300 000 kronor per år. Den genomsnittliga skatten sänks dock för alla med arbetsinkomster. Skattelättnaden blir skillnaden mellan dessa båda avdrag multiplicerat med kommunalskattesatsen.

Jobbavdraget dominerar helt moderaternas förslag på skattesänkningar. För år 2008 räknar man att det ska kosta staten **53 miljarder kronor** i form av mindre skatteintäkter. Fysiska personer med inkomster av näringsverksamhet ska omfattas av samma avdragsregler.

Alternativ fastighetsskattesänkning

Detta förslag innehåller flera delar: Skatteuttaget begränsas till max 80 kr/m² boyta och max 2 kr/m² tomt eller max 5 000 kronor för tomt. Skattesatsen på egna hem föreslår man ska sänkas till 0,9 procent. Fastighetsskatten på hyreshus sänks också från dagens 0,5 till 0,4 procent. Den schablonintäkt som i dag är underlag för inkomstbeskattning av bostadsrättsföreningar slopas. Sammantaget beräknas dessa skatteförändringar kosta staten cirka **4,7 miljarder kronor**.

Successivt slopad förmögenhetsskatt

Förmögenhetsskatten sänks under perioden. Enligt prognosen för år 2008 kommer detta att innebära **4,2 miljarder kronor** i lägre skatteintäkter.

Sänkning av bensin och dieselskatten

För år 2005 har bensinskatten höjts med 15 öre/litern och dieselskatten med 30 öre/litern. Detta avvisas av moderaterna. Skattebortfallet för 2008 beräknas då bli cirka **1,8 miljarder kronor**.

Skattereduktion för jämställda föräldrar

Förslaget innebär en särskild skattereduktion på max 3000 kronor i månaden. Denna tillfaller den förälder med lägst inkomster när denna går ut i arbete, så länge den andra föräldern tar över föräldraledigheten. Kostnaden beräknas till **1 miljard kronor**.

Utöver detta säger moderaterna nej till regeringens förslag om skatt på flygbiljetter vilket ger ett skattebortfall på **1,1 miljarder kronor**.

Höjda skatter och avgifter

Nedan följer en förteckning av de förslag på *höjda* skatter och avgifter som vi beräknar drabbar hushållen direkt:

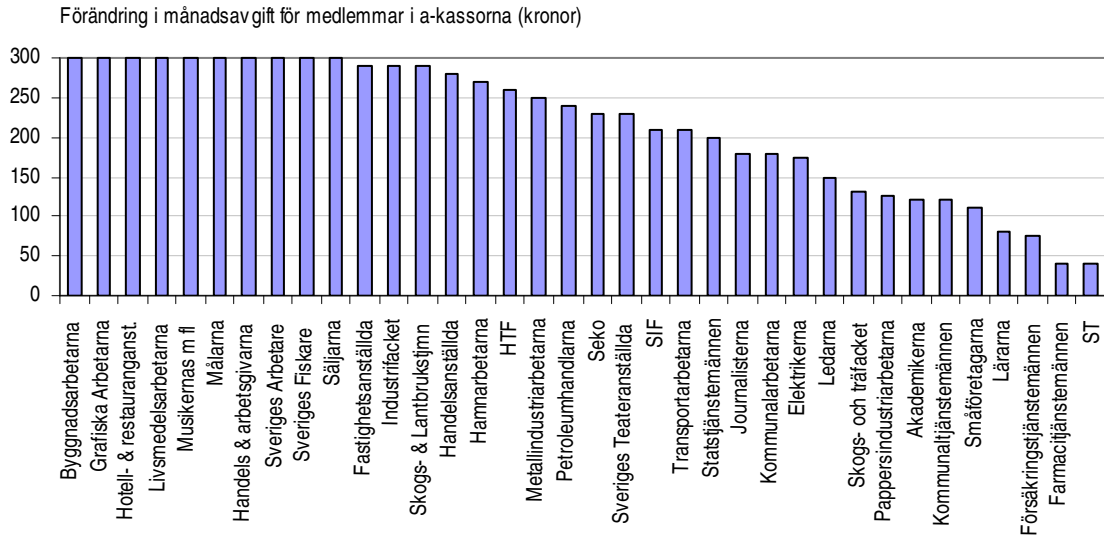
Höjd egenavgift till arbetslöshetskassorna

Moderaterna föreslår att finansieringen av skattesänkningarna delvis ska ordnas genom att subventionsgraden i arbetslöshetsförsäkringen minskas. På så vis har man tänkt spara **10 miljarder kronor** i statsbudgeten. Detta kommer att innebära att samtliga a-kassor måste höja medlemsavgiften. Hur stor höjningen blir avgörs av kostnaderna i respektive a-kassa och därmed av arbetslösheten inom varje a-kassas verksamhetsområde. Ett tak på 300 kronor per månad sätts dock för avgiftshöjningen. I dag är a-kasseavgiften i genomsnitt omkring 90 kronor i månaden. För 10 av de 38 a-kassorna innebär moderaternas förslag, i dagsläget, att man kommer att slå i taket för en höjning av a-kasseavgiften. De a-kassor som då skulle få höja avgiften med 300 kronor i månaden är följande¹³: Byggnadsarbetarnas, Grafiska Arbetarnas, Hotell- och restauranganställdas Livsmedelsarbetarnas Musikernas m.fl. Målarnas, Svensk Handels och arbetsgivarnas, Sveriges Arbetares, Sveriges Fiskares samt Säljarnas

¹³ Moderaternas beräkningar baseras på kostnadsläget för 2004.

I följande 7 a-kassor skulle avgiftshöjningen bli 250-300 kronor i månaden: Fastighetsanställdas, Industrifackets, Skogs- & Lantbrukstjänstemännens, Handelsanställdas, Hamnarbetarnas, HTF:s och Metallindustriarbetarna.

Figur 2.2:

Källa: Motion 2005/06:m010

Följande a-kassor är de som i dagsläget skulle drabbas minst. De skulle behöva höja sina medlemsavgifter med mindre än 100 kronor i månaden: Lärarnas, Försäkringstjänstemännens, Farmacitjänstemännens och ST:s. Hur avgiften till Alfabassan skulle påverkas försöker vi inte redogöra för. Det är möjligt att själva medlemskåren skulle förändras påtagligt i den a-kassan med moderaternas förslag. Till den kan man nämligen ansluta sig oberoende av vad man arbetar med. I ett läge där avgifterna till a-kassorna varierar kraftigt är det troligt att de som annars skulle tillhöra en dyr a-kassa väljer att ansluta sig till en billigare när så är möjligt. Den borgerliga alliansen har kommit överens om att göra a-kassan obligatorisk för samtliga förvärvsarbete. Samtidigt vill de göra det möjligt att välja vilken a-kassa man ska tillhöra, vilket skulle urholka den önskade kopplingen mellan yrkesområdets arbetslöshet och a-kasseavgiften

Slopas avdrag för fackföreningsavgiften och a-kasseavgiften

Inbetald fackföreningsavgift (med mer än 400 kronor/år) samt avgift till arbetslöshetskassa berättigar i dag till en reduktion av skatten med 25 procent av fackföreningsavgiften och 40 procent av a-kasseavgiften. Moderaterna föreslår att denna regel helt tas bort. Skatten beräknas då höjas med totalt **4,4 miljarder kronor** för dessa individer.

Höjd moms på personbefordran

Momsen på persontransporter (exempelvis taxi-, tåg-, flyg- och bussresor) är idag endast 6 procent. Moderaterna föreslår att den ska höjas till 12 procent. Detta innebär en skattehöjning med cirka **1,3 miljarder kronor**.

Slopad avdragsrätt mot statlig beskattning för resor och dubbelt boende

Dessa utgifter skulle enligt förslaget endast få dras av mot kommunalskatten. Samtidigt föreslås en höjning av reseavdraget från dagens 18 till 20 kronor per mil. Den sammantagna effekten blir en skattehöjning på cirka **1 miljard kronor**.

Slopad avdragsrätt för övriga utgifter

I dagsläget får privatpersoner göra avdrag i deklarationen för kostnader förknippade med inkomsternas förvärvande. Dessa kostnader ska överstiga 1 000 kronor innan avdrag medges. Moderaterna föreslår att denna avdragsrätt slopas helt vilket skulle innebära en skattehöjning med knappt **400 miljoner kronor**, enligt moderaternas egna beräkningar.

Övriga skatteförslag riktade till hushållen

- Avskaffat avdrag för förmån av personaldator, **2,4 miljarder kronor**.
- Höjd skatt på rulltobak, **500 miljoner kronor**.
- Nej till skattenedsättning för konvertering från direktverkande el och oljeuppvärmning, **400 miljoner kronor**.
- Nej till slopad skatt för utländska experter, **100 miljoner kronor**.

(För övriga skatteförslag, se Appendix)

2.3 Fördelningseffekter av moderaternas samlade budgetförslag

Moderaternas besparings- respektive skatteförslag har använts som underlag för fördelningsstudier på individnivå. Slutresultatet för individerna blir den sammantagna effekten av dessa båda sidor.

För fördelningsanalysen av skatteförändringarna samt besparingarna har vi endast räknat med de förslag som kan påvisas ge direkta effekter på individernas inkomster.¹⁴

¹⁴ De skatteförändringar som är inkluderade är jobbavdraget, skattereduktionen för jämställda föräldrar, slopad förmögenhetsskatt, fastighetsskattesänkningar, slopat avdrag för fack- och a-kasseavgift, slopat avdrag för ej styrkta övriga utgifter, slopat avdrag för resor och dubbelt boende mot statlig skatt samt höjt reseavdrag, sänkning av bensinskatten samt höjd moms på personbefordran. Till skatteförändringarna har också den höjda a-kasseavgiften lagts.

De besparingar som är inkluderade är i sjukförsäkringen; nedräknad SGI, en andra karensdag, sänkt ersättningsnivå efter 6 månader och inget höjt tak för ersättningen samt överförandet av kostnader för trafikskador till trafikförsäkringen. Vidare sänkt ersättningsnivå för sjuk- och aktivitetsersättning. I föräldraförsäkringen; nedräknad SGI, sänkt ersättningsnivå, borttagande av 13:e månaden och 90 garantidagar, tak för antal dagar med tillfällig föräldrapenning, inget höjt tak för ersättningen vid vård av barn. I arbetslöshetsförsäkringen; nedräknad dagpenning, enhetligt tak för ersättningen på 680 kronor, sänkt ersättningsnivå fr.o.m. dag 201 och efter 300/450 dagar beroende på försörjningsansvar. Därtill slopat rekryteringsbidrag, slopat bostadsbidrag för ungdomar under 29 år, slopat räntebidrag för hyres- och borätter, försämrade läkemedelsförmåner och höjt högkostnadsbelopp i öppen sjukvård. Till besparingarna har också en liten satsning på bostadstillägg för pensionärer lagts. Effekterna av ökad kontroll, lägre pensionsgrundande inkomster för förtidspensionärer samt lägre pensioner för alla med transfereringsinkomster, skärpt arbetsvillkor i a-kassan etc. har vi inte kunnat fördela i FASIT-modellen utan har lagt ut proportionellt mot de övriga besparingarna. Eftersom syftet med denna fördelningsstudie inte är att kontrollräkna moderaternas budgetförslag, har vi lagt ut mellanskillnaden mellan vår beräkning i FASIT av förslagets effekter och moderaternas egna beräkningar, proportionellt med samtliga besparingar.

Inkluderat i detta är även effekter av ökad kontroll i sjukförsäkring och a-kassa, eftersom det sannolikt kommer att påverka inkomsterna för vissa av de individer som är arbetslösa eller sjukskrivna. När ersättningsnivåerna i försäkringssystemen sänks följer dessutom en effekt på pensioner av detta. Exempelvis ingår sjukpenning som en del i den pensionsgrundade inkomsten och när sjukpenningen minskar så minskar även de framtida pensionerna för dessa individer.

Det finns dessutom en rad andra förslag i den moderata höstmotionen som på lite sikt kan tänkas drabba hushållen utan att vi kan räkna fram effekterna av dem i vår modell. Eftersom vi har svårt att bedöma huruvida hushållen som helhet hamnar på plus eller minus i det sammantagna moderata budgetförslaget, görs resterande del av fördelningsstudien utifrån antagandet att den moderata ekonomiska politiken är budgetneutral för hushållens del. Vi har därför korrigerat för skillnader mellan besparingar å ena sidan samt satsningar och skattesänkningar å den andra, så att summan av de moderata förändringarna för hushållens del blir noll. Detta påverkar inte individernas relativa positioner i förhållande till varandra, dvs. vilka som vinner mest respektive förlorar mest. Korrigeringen har lagts ut likformigt i kronor på samtliga vuxna individer och redovisas tydligt i diagrammen som en del av staplarna.

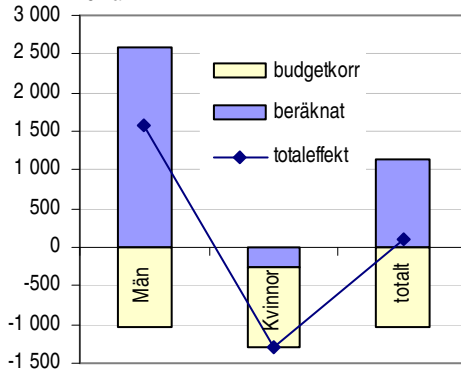
Kvinnor förlorar relativt männen

I moderaternas budgetförslag, där hushållen tillförs nästan 8 miljarder kronor, skulle en betydligt större del tillfalla männen än kvinnorna. Lägg därtill antagandet att det inte kommer resurser ”ifrån ovan”, utan att hushållen på ett eller annat sätt får bidra till att finansiera omfördelningarna i budgeten. Sker detta på ett likformigt sätt så visar vår fördelningsanalys att kvinnor i genomsnitt skulle förlora 1 300 kronor per år, eller knappt 1 procent av sin nettoinkomst. Männen skulle å andra sidan vinna 1 600 kronor eller 0,8 procent av sin nettoinkomst.¹⁵

¹⁵ Att den sammanlagda effekten på totalen ändå blir något större än noll beror dels på att drygt 400 000 otypiska individer, t.ex. sådana som inte funnits i landet hela året har exkluderats ur fördelningsanalysen men inte när förslagets totala budgeteffekt beräknades och korrigerades. Dels beror det på att det av tekniska skäl inte har varit möjligt att göra en fullständig överföring av alla inkomster och utgifter som är gemensamma för hushållen till individerna i hushållen. Den diskrepansen är av storleksordningen en procent av förslagets totala kostnad.

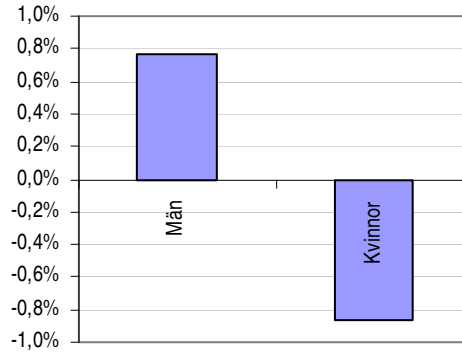
Figur 2.3 a:

Genomsnittligt förändrat ekonomiskt utrymme med alla m-reformer korrigerat till budgetneutralitet år 2008 (kronor), kvinnor och män 18+ år

Figur 2.3 b:

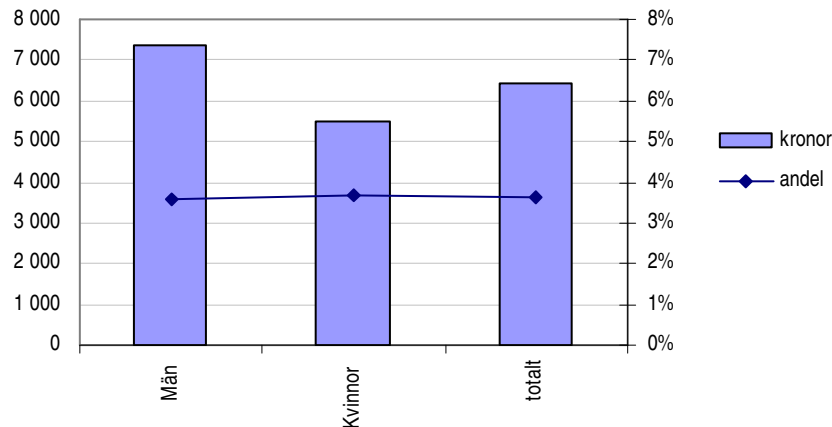
Genomsnittligt förändrat ekonomiskt utrymme med alla m-reformer korrigerat till budgetneutralitet år 2008 som andel av ursprunglig nettoinkomst, kvinnor och män 18+ år

Det är framför allt den fördelningsprofil som följer av de föreslagna besparingarna som ligger till grund för slutresultaten. När de föreslagna regelförändringarna på skatteområdet läggs in i FASIT-modellen och resultatet fördelas på kvinnor och män så tillfaller 56 procent av den totala skattelättnaden männen och resterande 44 procent tillfaller kvinnorna. Den genomsnittliga skattelättnaden (inklusive effekter på socialbidrag o.d.) blir 7 400 kronor per år för vuxna män respektive 5 500 kronor i snitt för kvinnorna. Som andel av nettoinkomsten blir dock fördelningen jämn, båda grupperna får en skattelättnad som motsvar 3,6-3,7 procent av den ursprungliga nettoinkomsten.

Figur 2.4:

Genomsnittligt förändrat ekonomiskt utrymme med alla m-skatteförändringar år 2008 i kronor och som andel av ursprunglig nettoinkomst för kvinnor och män 18+ år

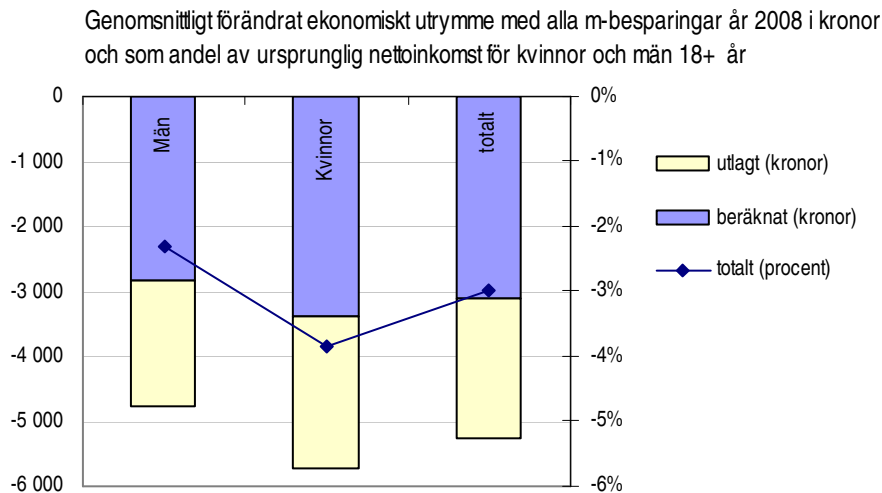

De besparingsförslag som är medräknade i denna del av studien ger en genomsnittlig försämring av vuxna individers ekonomiska utrymme¹⁶ med omkring 5 300 kronor på ett

¹⁶ Det ekonomiska utrymmet mäts som bruttoinkomsten efter skatt och a-kasseavgift samt vissa studiebidrag. Vi har även inkluderat vuxna individers andel av hushållets eventuella, bostadsbidrag, socialbidrag och barnbidrag och exkluderat utgifter för boende, läkemedel, energiskatt och indirekta skatter

år. Som andel av nettoinkomsten är detta en förändring med 3 procent. Hur dessa besparingar fördelar sig mellan individerna i befolkningen beror sedan till stor del på i hur stor utsträckning enskilda personer är arbetslösa, sjukskrivna, förtidspensionerade, föräldralediga eller hemma med sjuka barn.

Figur 2.5:

Kvinnor är som grupp betydligt mer beroende av våra kollektiva försäkringssystem än männen. I de data som ligger till grund för beräkningarna i vår modell har 33 procent av kvinnorna i åldern 18-64 år sjuk- eller rehabiliteringspenning, arbetsmarknadsstöd eller förtidspension någon gång under året, medan endast 24 procent av männen i dessa åldrar har någon del av försörjningen från dessa försäkringar.

Det är nästan dubbelt så hög andel kvinnor som har varit sjukskrivna någon gång under året som vad som gäller för männen (14 respektive 8 procent). Kvinnor har även mer kort sjukfrånvaro, då arbetsgivaren betalar sjuklönen, än män. I snitt har kvinnor, 18-64 år, 3,5 sjuklönedagar om året och män 2,5. Den beräkningsmodell vi använt grundar sig på officiell statistik. Denna beskrivning av grundmaterialet i modellen, framskrivet till år 2008, ger i stort sett samma bild som officiell statistik rörande genomsnitt för år 2004.

År 2004 var 4,3 procent av befolkningen 16-64 år sjukskrivna, dvs. uppbar sjuk- eller rehabiliteringspenning. Fördelningen mellan könen var sådan att 155 500 kvinnor (5,5 procent) och 89 100 män (3,1 procent) var sjukskrivna. I genomsnitt hade de anställda kvinnorna 4,8 sjuklönedagar (då arbetsgivaren betalar sjuklönen) år 2004 och de anställda männen 3,4 sjuklönedagar.

Samma överrepresentation för kvinnor gäller också för förtidspensionärerna. År 2004 var situationen den att vi hade 539 700 förtidspensionärer i Sverige¹⁷. Av dessa var 318 700 kvinnor och 221 000 män. Det är dock något vanligare att män har sådan ersättning på

liksom de moderata sjukförsäkringskostnaderna i trafikförsäkringen. Definitionen är gjord för att fånga upp alla de reformförslag som vi har kunnat räkna på.

¹⁷ Personer med sjuk- eller aktivitetsersättning.

heltid än att kvinnor har det. 79 procent av männen med sjuk- eller aktivitetsersättning har ersättning på heltid. Motsvarande siffra för kvinnor är 71 procent.

När det gäller statistik över arbetslösheten så visar den officiella bilden att den öppna arbetslösheten 2004 var 5,1 procent för kvinnor och 5,9 procent för män. För bägge könen var arbetslösheten 5,5 procent. Samtidigt arbetade 7,8 procent av kvinnorna och 3,3 procent av männen i arbetskraften mindre än vad de skulle vilja göra av arbetsmarknadsskäl. Detta är ett mått på deltidsarbetslöshet som ger en total deltidsarbetslöshet på 5,5 procent. Många deltidsarbetslösa uppbär arbetslöshetsersättning. I vårt underlagsmaterial väger deltidsarbetslöshet lika tungt som heltidsarbetslöshet vilket gör att arbetslösheten väger över något för kvinnornas del i förhållande till männen.

Föräldraförsäkringen är den socialförsäkring som har den mest skeva könsfördelningen. 81 procent av föräldrapenningdagarna används av kvinnor och 19 procent av män. Det är dessutom kvinnor som i störst utsträckning är hemma och vårdar barnen när de är sjuka.

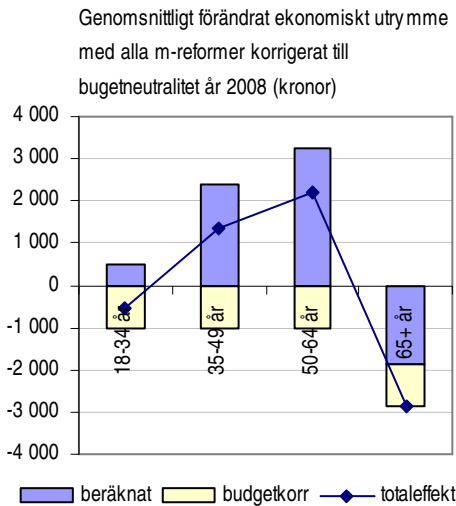
Följden av detta blir att effekterna av moderaternas besparingspaket blir betydligt större för kvinnor än för män. De föreslagna besparingarna bidrar till att kvinnors ekonomiska utrymme som genomsnitt minskar med 5 700 kronor eller 3,8 procent av nettoinkomsten medan männens ekonomiska utrymme i genomsnitt minskar med 4 800 kronor eller 2,3 procent.

Med de moderata nedskärningarna står alla med ett betydligt sämre inkomstskydd i händelse av sjukdom, arbetslöshet eller föräldraskap. Inkomstskyddet går naturligtvis att komplettera på helt privat väg eller i kollektivavtalade försäkringar. Men privata försäkringspremier sätts efter risk och kvinnor har betydligt större risk för sjukdom och något högre risk för arbetslöshet (här kan vi dock inte skilja på hela och halva arbetslöshetsdagar) än vad män har. När det gäller barnafödande är det dessutom omöjligt att föreställa sig en privat inkomstförsäkring eftersom det normalt är ett frivilligt beslut att skaffa barn. Vi kommer i följande avsnitt se att riskerna även skiljer sig tydligt mellan andra grupperingar än kvinnor och män.

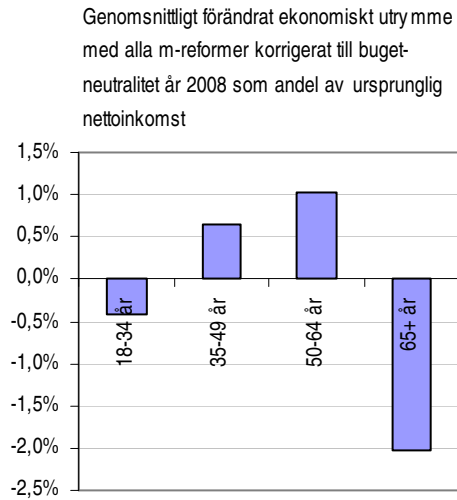
Mer i de åldrar då man har

Moderaternas politik är mest gynnsam för personer i de ålderskategorier som i utgångsläget har de högsta genomsnittliga inkomsterna efter skatt, dvs. de som är 50-64 år gamla. I genomsnitt vinner de 2 200 kronor om året med moderaternas förslag, som andel av deras genomsnittliga nettoinkomster utgör det 1 procent. Även 35-49-åringarna vinner på förslagen – 1 400 kronor i genomsnitt. De som är yngre än 35 år eller äldre än 64 år riskerar sammantaget att förlora på moderaternas budgetförslag, i den yngsta åldersgruppen förlorar man 600 kronor i snitt och i den äldsta så mycket som 2 900 kronor på ett år.

Figur 2.6 a:

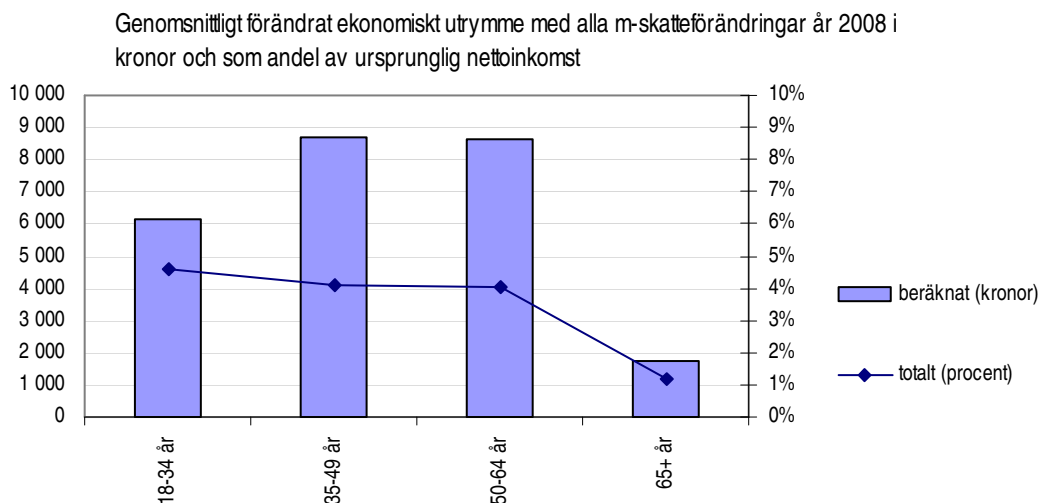
Figur 2.6 b:

De mellersta ålderskategorierna, 35-64-åringarna, både vinner mest på skatteförslagen och förlorar mest på besparingarna. Det beror på att de i stor utsträckning är väl förankrade på arbetsmarknaden och därmed både får del av de riktade skattesänkningarna och är berättigade till ersättning från inkomstförsäkringarna. Eftersom det är vanligare att ha arbete än att inte ha det så blir genomsnittet en vinst.

De som är i förvärvsaktiv ålder får i genomsnitt skattesänkningar på 4,0-4,6 procent av nettoinkomsten. I åldersgrupperna 35-64 år betyder det mer mätt i kronor, närmare 9 000 om året, än i yngre åldrar då nettoinkomsten är lägre. För pensionärerna blir skattesänkningarna inte stora, knappt 2 000 kronor om året. Det beror på att merparten, 53 miljarder kronor av ett skattepaket (inklusive höjd a-kasseavgift) med höjningar och sänkningar som summerar till 45 miljarder kronor, utgörs av ett avdrag för arbetsinkomster. Pensionärerna som grupp gynnas dock av sänkningar av fastighetsskatten och förmögenhetsskatten.

Figur 2.7:

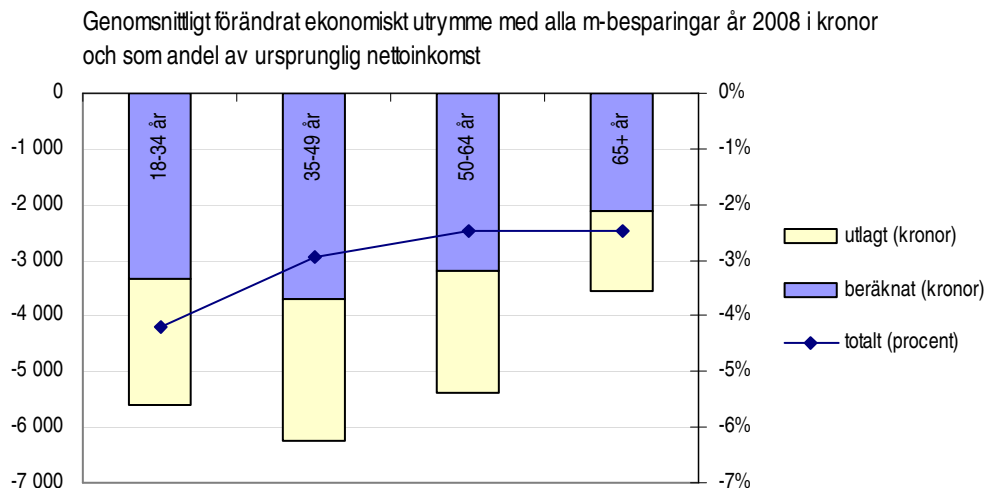
Moderaternas besparingsförslag drabbar de i åldersgruppen 35-49 år mer än andra grupper, i kronor räknat. Förslagen kostar dem i genomsnitt 6 200 kronor. Det beror dels på att de i så stor utsträckning får ersättning från föräldraförsäkringen. Speciellt när det gäller andelen som tar ut tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn är andelen kraftigt övervägande för dem i åldrarna 35-49. Så mycket som 23 procent av individerna i gruppen tar ut vab-dagar någon gång under året, att jämföra med 12 procent i den yngre åldersgruppen och, föga förvånande, försvinnande låga andelar i de andra åldersgrupperna.

Sjukskrivningar har också det en tydlig åldersprofil. Andelen sjukskrivna ökar med stigande ålder, liksom längden på sjukskrivningsperioderna. Hur stor andel som är för tidspensionärer i respektive åldersgrupp följer samma mönster. Där utmärker sig dock gruppen 50-64-åringar kraftigt. De är i tre gånger så stor utsträckning för tidspensionärer som den yngre gruppen.

När det gäller arbetslöshetssiffror så ser det något annorlunda ut. Där minskar andelen arbetslösa med stigande ålder, en halvering mellan åldrarna 20-34 och 50-64, där förankringen på arbetsmarknaden är betydligt starkare. Dock förhåller det sig så att själva arbetslöshetsperioderna i genomsnitt blir längre ju äldre gruppen som genomsnitt är.

Dessa skillnader i individers risker att drabbas av sjukdom, arbetshandikapp eller arbetslöshet, eller att yngre föräldrar har ansvar för barnen när de blir sjuka, resulterar i att moderaternas besparingsförslag ger olika effekter på olika åldersgrupper. I diagrammet nedan redovisas förändringen av individernas ekonomiska utrymme både i kronor (staplarna) och som andel av den ursprungliga nettoinkomsten (punkterna).

Figur 2.8:

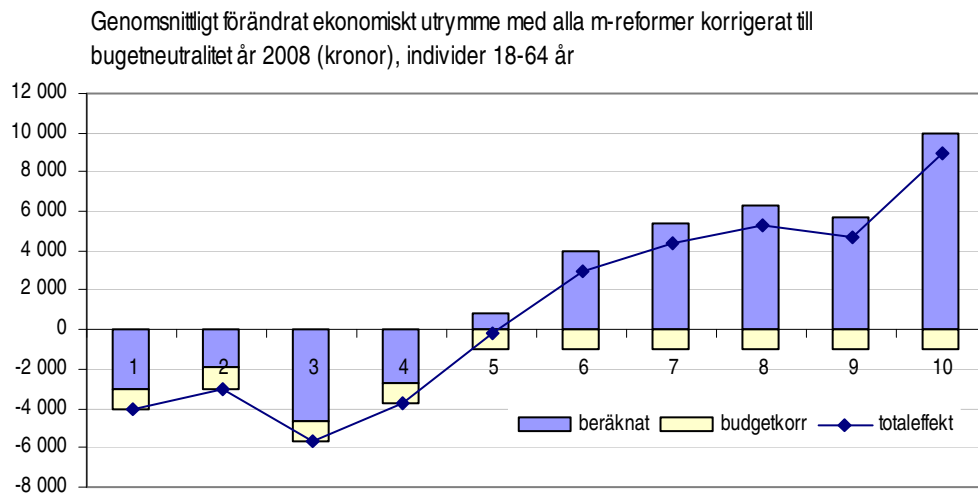

Den äldsta åldersgruppen, där den stora merparten har lämnat arbetsmarknaden, berörs inte av besparingarna i socialförsäkringarna. Däremot är de äldre storkonsumenterna av läkemedel jämfört med yngre. Många har dessutom bil och skulle därmed få vara med och finansiera en del av sjukförsäkringen via trafikförsäkringen.

Förslagen förstärker en ojämн inkomstfördelning

För att analysera fördelningen av hur moderaternas förslag fördelar sig mellan individer i olika inkomstintervall, har vi delat in den del av Sveriges befolkning som är mellan 18 och 64 år i tio lika stora grupper – deciler – och sedan rangordnat dem efter nettoinkomst¹⁸. Oavsett vad man tror om moderaternas förmåga att, totalt sett, skrapa fram medel i statsbudgeten i syfte att skänka pengar till hushållen, så är det tydligt att det i befolkningen i arbetsför ålder (18-64 år) är den halva som har störst inkomster som tillförs pengar. Vår analys visar att den andra halvan, den med lägst inkomster, skulle få ett minskat ekonomiskt utrymme.

Figur 2.9 a:

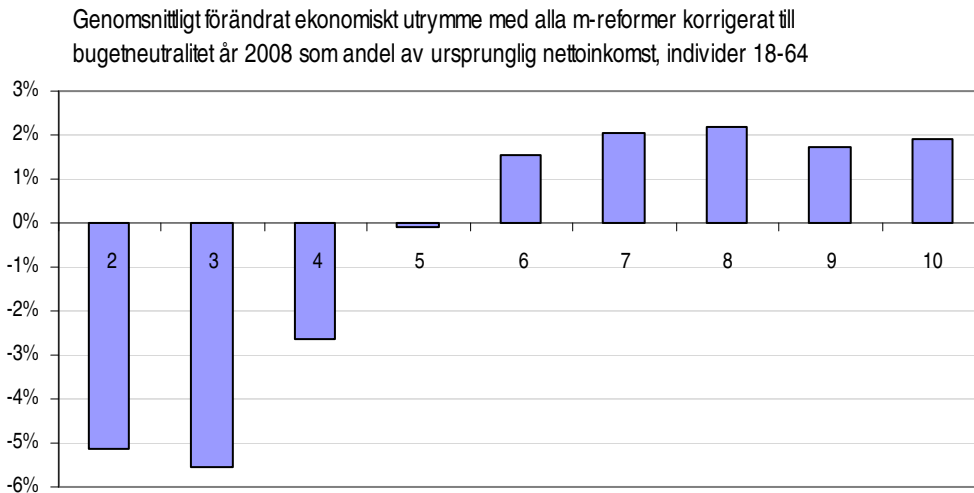

Endast den femte decilgruppen (med nettoinkomster på mellan 154 400 och 179 400 kronor) har anledning att fråga sig om den del av budgetförslagen som vi inte har kunnat analysera fullt ut kommer att påverka dem mer eller mindre gynnsamt än genomsnittet. Det är nämligen endast i den gruppen som vår likformigt utlagda korrigering till ett budgetneutralt förslag bidrar till att visa vilka som är vinnare och förlorare.

Diagrammet ovan visar att decilgrupp 3 förlorar mest i kronor – totalt 5 700 kronor på ett år – medan decilgrupp 10 vinner mest – totalt 9 000 kronor på ett år. Som andel av inkomsten förlorar den tredje decilen 5,5 procent medan den tionde vinner 2 procent av sina inkomster.

¹⁸ Bruttoinkomst efter skatt.

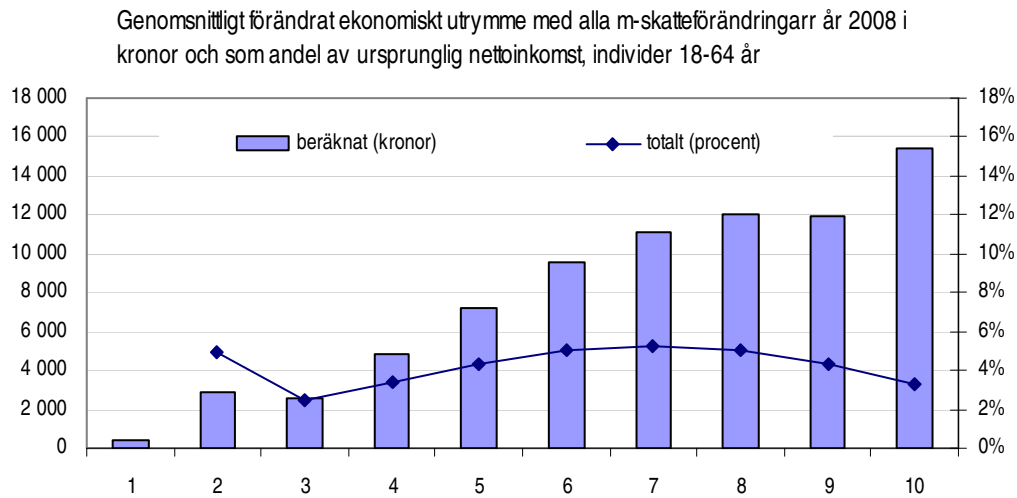
Figur 2.9 b:

Decilgrupp 1 är borttaget ur diagrammet, p.g.a. de extrema effekter en korrigerat i kronor lika för alla ger som andel av de mycket låga inkomsterna i gruppen som genomsnitt.

Moderaternas skattepolitik kan beskrivas som ett inslag som delar Sveriges befolkning i arbetsför ålder (18-64 år) i två delar efter inkomst; de som vinner mycket och de som vinner mycket lite. Av de 45 miljarder kronor som skatteförslagen, avräknat höjningen av a-kasseavgifterna, kostar fördelas 43 miljarder till befolkningen i arbetsför ålder. Av dessa 43 miljarder kronor skulle 33 miljarder eller 77 procent tillfalla den halva av befolkningen med störst nettoinkomster och 10 miljarder kronor eller 23 procent skulle tillfalla den halva av befolkningen med lägst nettoinkomster. Den självklara anledningen till detta är att de inkomstgrupper med en hög andel frånvarande p.g.a. sjukdom, arbetslöshet eller förtidspension av naturliga skäl är de som ligger långt ner på inkomstskalan. Individer med en stor andel transfereringsinkomster får inte del av jobbdraget och därmed tillfaller en mycket marginell del av moderaternas föreslagna skattepaket dessa inkomstlägen. Reduceringen av fastighetsskatt samt ett slopande av förmögenhetsskatten är dessutom förslag som riktar sig i mycket hög utsträckning till individer i de högre inkomstlägena.

Figur 2.10:

Skatteförslaget ger individer i den tiondel av befolkningen som tjänar mest den i särklass största skattelättnaden i kronor. De skulle få i genomsnitt cirka 15 400 kronor lägre skatt per år. Detta kan jämföras med individerna i decilgrupp 2 och 3 som i sin tur skulle få cirka 2 600 – 2 800 kronor var i snitt. Som andel av nettoinkomsterna fördelar sig skatteförslaget så att man i decilgrupperna 6 till 8 i genomsnitt skulle få skattelättnader på över 5 procent medan de i decilgrupperna 2-5 och 9-10 skulle få en skattelättnad på under 5 procent. I de lägre decilgrupperna beror detta på att man får små skattelättnader och i de högre grupperna på att stora skattelättnader motsvarar en mindre del av inkomsten.

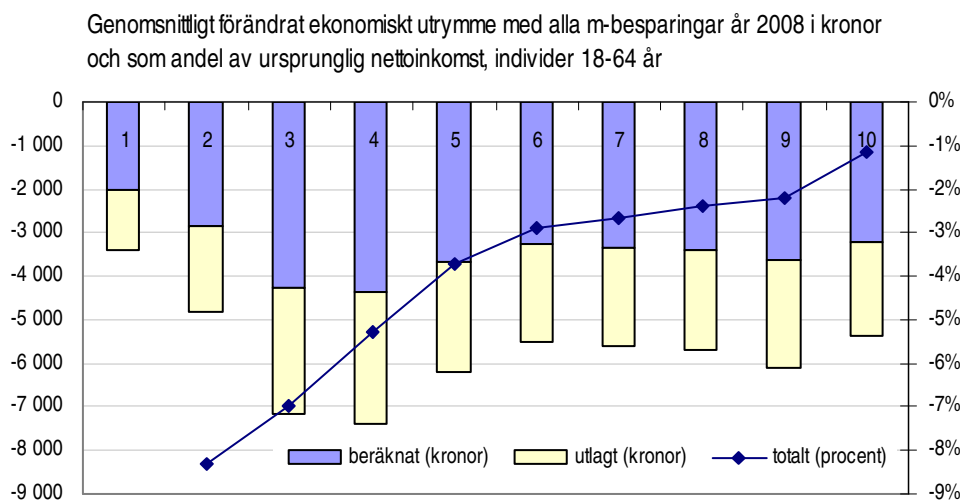
Den gemensamma välfärdsstaten är uppbyggd enligt principen ”skatt efter förmåga - fördelning efter behov”. Enkelt uttryckt innebär detta att man betalar skatt i förhållande till sin inkomst och hur dessa medel sedan fördelas i befolkningen beror på de olika behov individer och hushåll har. I detta ligger en mycket kraftfull omfördelning, både mellan individer i olika situationer men framför allt en omfördelning över livet för de enskilda individerna. Moderaternas ekonomiska politik innebär att denna omfördelning blir mindre, vilket drabbar de som är i behov av stöd från exempelvis arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen eller föräldraförsäkringen.

Resultatet av moderaternas besparingspaket blir att de med lägre inkomster förlorar mer om ersättningsnivåerna sänks, än vad individer högre upp i inkomstskalan gör. Detta är inte något förvånande resultat, personer som är långvarigt sjuka eller arbetslösa hamnar ju som regel lägre ner i inkomstrappan och det är där moderaterna föreslår att besparingarna ska göras.

Med den modell vi använder har vi fångat in drygt 34 miljarder i besparingar som riktar sig mot hushållens ekonomi (se fotnot ovan samt appendix 1). Av dessa är det närmare hälften som bärs av decil 1 till och med 5, medan de översta fem decilerna står för en den andra halvan. Det är alltså främst skattemiljardernas ojämna fördelning som gör att den halva av befolkningen mellan 18 och 64 år med högst inkomster vinner så mycket mer på moderaternas politik än den halva med lägst inkomster. Diagrammet nedan visar hur stora besparingar som föreslås på de tio olika inkomstgrupperna. I decilgrupp ett hamnar

personer med mycket låga inkomster, som exempelvis studerar under hela eller delar av året. Dessa individer drabbas heller inte av moderaternas förslag till ny socialförsäkringspolitik i någon större omfattning, i kronor räknat. När man däremot räknar förändringen som andel av det ursprungliga ekonomiska utrymmet innebär det en stor försämring räknat i procent. Detta beror på att den genomsnittliga nettoinkomsten i denna decilgrupp är mycket låg, närmare bestämt lite drygt 11 000 kronor på ett år. Även decilgrupp två är en något svårtolkad grupp som i detta fall inte heller ser ut att drabbas hårt jämfört med de andra. I decilgrupp två finns färre individer som har ersättningar från de gemensamma försäkringssystemen än i exempelvis decilgrupp 3 och 4. Individer i decilgrupp två har dessutom som genomsnitt en lägre sammanlagd ersättning.

Figur 2.11:

I diagrammet ovan redovisas förändringen i åldersgruppen 18-64 år av individernas ekonomiska utrymme både i kronor (staplarna) och som andel av den ursprungliga nettoinkomsten (punkterna). Decilgrupp tre och fyra är de som drabbas mest av förslagen. Inkomstintervallet (observera att det rör sig om nettoinkomster här och året är 2008) för dessa grupper ligger mellan 81 000 och 154 000 kronor per år. Individerna i dessa grupper får en genomsnittlig minskning av det ekonomiska utrymmet med 7 200 respektive 7 400 kronor på ett år. Som andel av den ursprungliga nettoinkomsten motsvarar det mellan 5,3 och 7 procent. Minskningen avtar sedan med högre inkomst, både mätt i kronor och som procent. Den genomsnittliga nettoinkomsten, dvs. inkomsten efter skatt, för en kvinnlig medlem i något av LO:s förbund är cirka 160 000 kronor¹⁹ vilket placerar den genomsnittliga LO-kvinnan i decilgrupp 5. För en LO-man är den genomsnittliga inkomsten efter skatt betydligt högre, nästan 200 000 kronor per år, vilket motsvarar inkomsterna i decilgrupp 6.

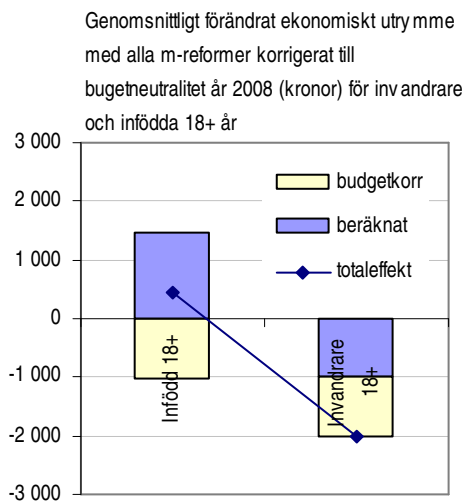
I den tionde decilgruppen (individer med nettoinkomster över 310 000 kronor per år) skulle moderaternas besparing innebära en minskning av det ekonomiska utrymmet med i snitt 5 400 kronor, vilket motsvarar 1,1 procent av den ursprungliga nettoinkomsten. I denna decilgrupp ligger en genomsnittlig SACO-man.

¹⁹ Dvs. i underlaget för fasit-modellen, version 3 2003, avseende år 2008

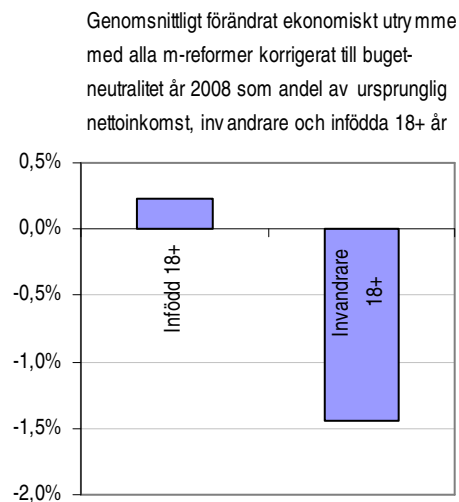
Ursprunget har betydelse

I vår studie har vi även valt att fördela individerna på gruppen födda i Sverige och gruppen födda i utlandet. När besparingsförslagen och skatteförslagen läggs samman med moderaternas satsningar visar det sig också att de sammantagna budgetförslagen skulle falla ut olika för invandrare och infödda svenskar. Under antagandet om budgetneutralitet för hushållen visar det sig att de som är födda i Sverige skulle vinna i genomsnitt 400 kronor, eller motsvarande 0,2 procent av nettoinkomsterna, på budgetförslaget medan invandrarna skulle förlora nästan 2 000 kronor, eller 1,4 procent av nettoinkomsterna.

Figur 2.12 a:

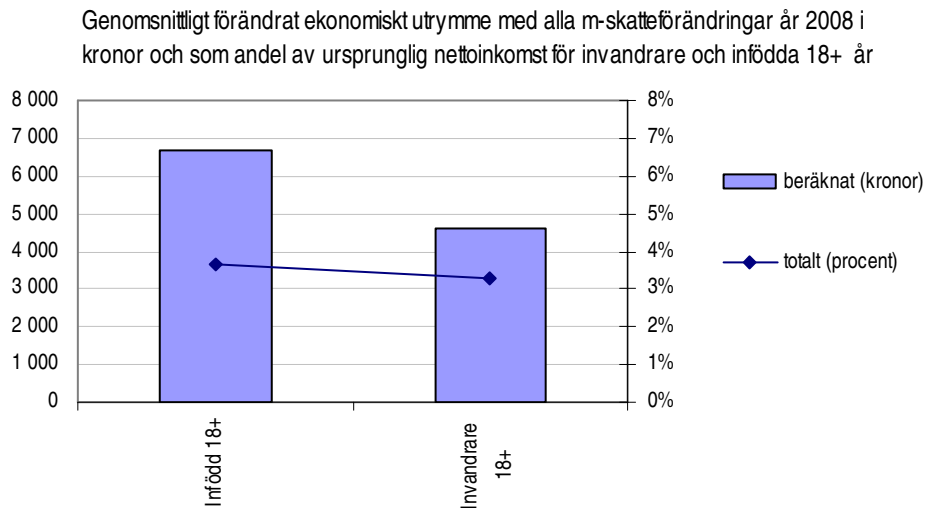

Figur 2.12 b:

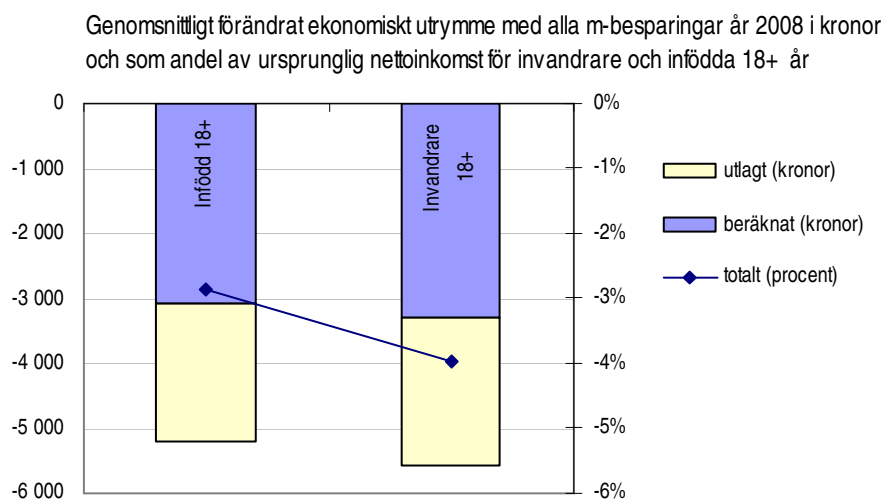
Invandrare skulle tjäna mindre på skatteförslagen än personer födda i Sverige, både om man mäter i kronor och även mätt som andel av nettoinkomsten. En förklaring till detta är att invandrare har sämre förankring på arbetsmarknaden och därför inte kan tillgodogöra sig arbetsinkomstsvardraget i lika stor omfattning och dessutom som snitt har lägre inkomster. Individer födda i Sverige skulle i genomsnitt få cirka 6 700 kronor, vilket för dem som genomsnitt motsvarar 3,7 procent av den ursprungliga nettoinkomsten. Motsvarande skattesänkning skulle bli 4 600 kronor, eller 3,3 procent av nettoinkomsten, för dem som är födda utomlands.

Figur 2.13:

Vi har inte en likartad fördelning mellan dessa båda grupper när det gäller arbetslöshet eller långtidssjukskrivningar. Av hela gruppen med utländskt ursprung över 18 år²⁰ är andelen förtidspensionärer 13 procent. Motsvarande siffra för infödda svenskar är 8 procent. Andelen som har varit sjukskrivna under året är något högre för invandrare än för infödda svenskar, 9,5 procent att jämföra med 8,5 procent. Invandrarna har dessutom som genomsnitt något längre sjukskrivningsperioder. När det gäller siffrorna för arbetslöshet i detta underlag så drar även de effekterna av besparingarna på gruppen invandrare i samma riktning. Andelen invandrare som har fått arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd under perioden är 10,5 procent medan motsvarande siffra för de infödda är 8 procent. Invandrarna har dessutom som genomsnitt längre arbetslöshetsperioder. Följden blir att invandrare förlorar mer i genomsnitt på den föreslagna moderata politiken med nedskärningar i försäkringssystemen, än vad individer födda i Sverige gör.

Figur 2.14:

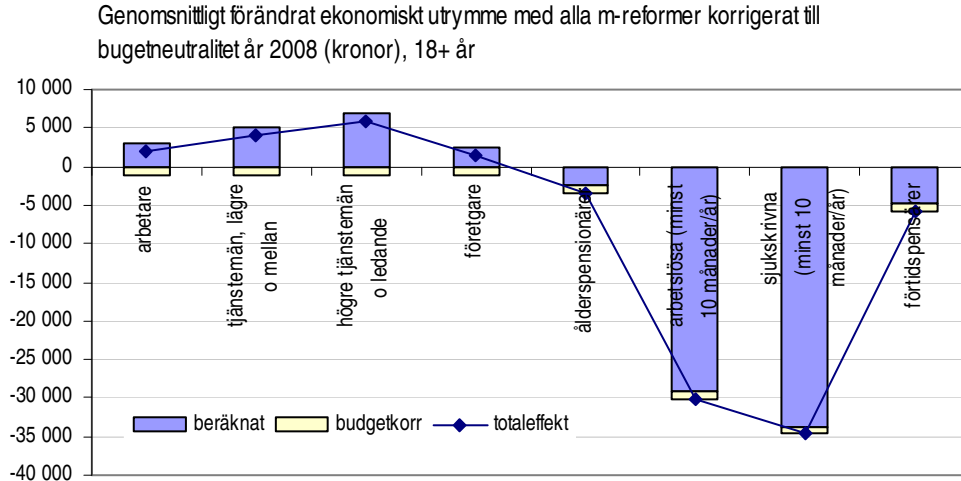
²⁰ Dessa är drygt 900 000 individer i vårt underlagsmaterial.

I kronor innebär de föreslagna nedskärningarna i försäkringssystemen att invandrare förlorar 5 600 kronor per år medan individer födda i Sverige förlorar cirka 5 200 kronor. Som andel av nettoinkomsten innebär detta en inkomstminskning med 4 respektive 3 procent. En mindre del av skillnaden förklaras av att åldersfördelningen skiljer sig något mellan invandrare och personer födda i Sverige. En relativt sett större andel av invandrarna är i åldrarna 35-49 år där minskningen i ekonomiskt utrymme till följd av besparingsförslagen är som störst, mätt i kronor.

Arbetslösa och sjukskrivna blir de stora förlorarna

Arbetslösa och sjukskrivna är de stora förlorarna när det gäller både moderaternas skattesänkningar och besparingar, därmed är det inte konstigt att dessa grupper är de stora förlorarna på budgetförslaget i sin helhet. Detta är ju dessutom själva syftet med reformen. I genomsnitt förlorar en person som har varit arbetslös i mer än 10 månader en fjärdedel av sina nettoinkomster. Det innebär att denna grupp arbetslösa skulle förlora i genomsnitt 30 000 kronor (motsvarande 27,6 procent av den ursprungliga nettoinkomsten) och de som är sjukskrivna lika länge skulle förlora 35 000 kronor på ett år (motsvarande 19,1 procent av den ursprungliga nettoinkomsten). Vi har här studerat de som antingen uppstår sjuk- eller rehabiliteringspenning eller något arbetsmarknadsstöd i minst 10 månader, denna grupp omfattar totalt cirka 25 000 arbetslösa och 29 000 sjukskrivna.

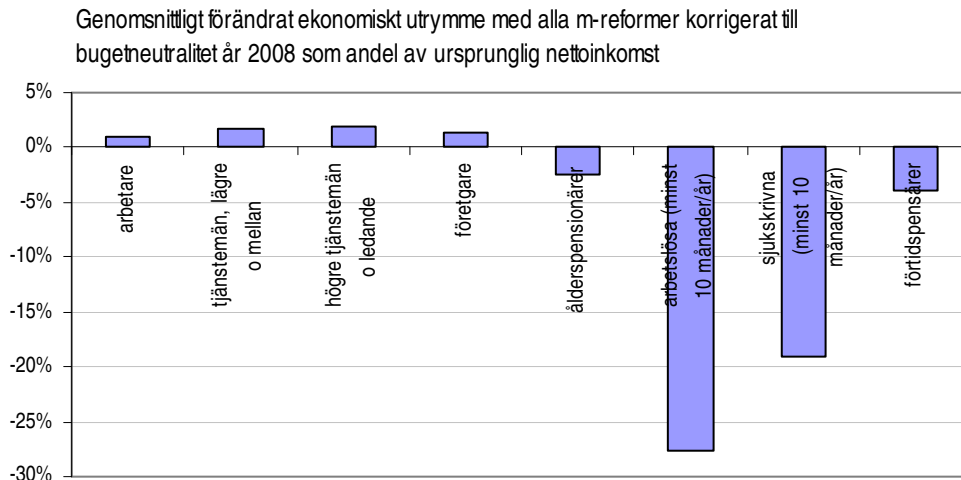
Figur 2.15 a:

Även förtids- och ålderspensionärerna skulle förlora på den moderata politiken om än inte lika mycket som de sjuka och arbetslösa. Förtidspensionärerna skulle få se sitt ekonomiska utrymme minska med i genomsnitt 5 700 kronor, eller 4,0 procent av nettoinkomsten, och ålderspensionärerna i genomsnitt 3 400 kronor eller 2,5 procent av nettoinkomsten. Ålderspensionärerna får ingen, eller mycket liten, del av de föreslagna skattesänkningarna, medan de är med och betalar i form av minskade läkemedelsförmåner och försämrade högkostnadsskydd inom vården.

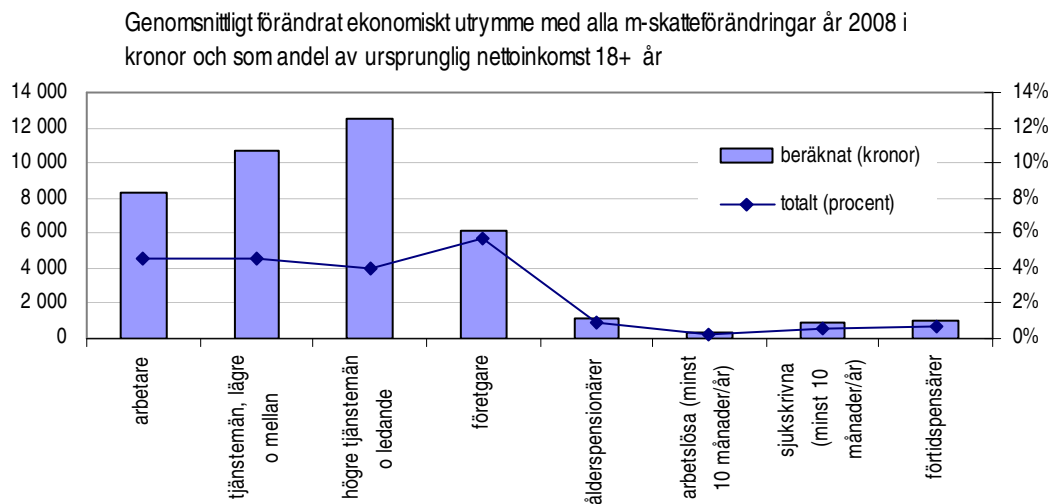
Den arbetande delen av befolkningen är som genomsnitt vinnare och den grupp som vinner mest enligt denna uppdelning är högre tjänstemän.

Figur 2.15 b:

Eftersom jobbavdraget, som kostar närmare 55 miljarder kronor, är helt dominerande bland skatteförslagen är skatteförändringarnas fördelning över socioekonomiska grupper inte överraskande. Alla grupper vinner på dessa förslag, men väldigt olika mycket.

Figur 2.16:

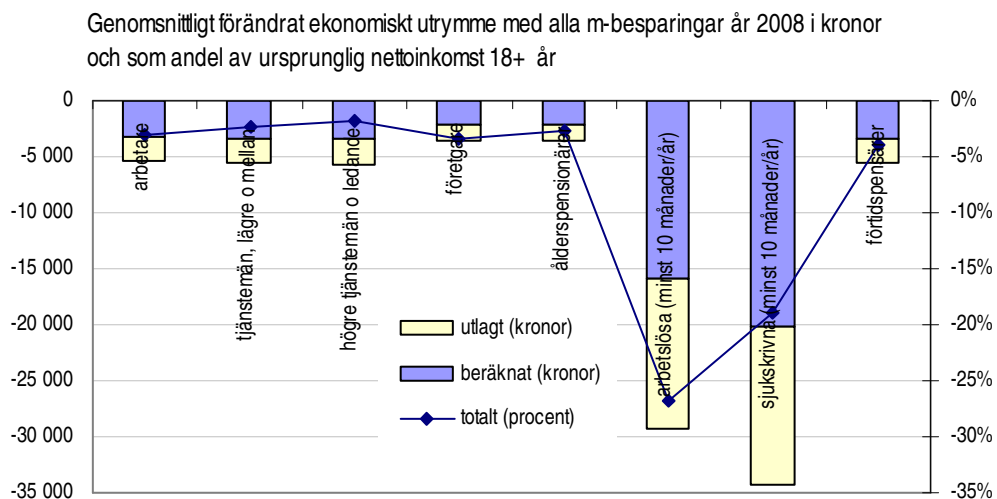
Arbetare och tjänstemän får en genomsnittlig ökning av nettoinkomsterna med cirka 4 procent. I kronor innebär det så mycket som en inkomstförbättring med 12 600 kronor för gruppen högre tjänstemän. Arbetslösa och sjukskrivna får en inkomstökning med 0,2 procent respektive 0,5 procent.

I de offentliga försäkringssystemen är klasstrappan tydlig. Tydligast visar sig detta när det gäller arbetslöshet. Det är mer än tre gånger så vanligt att en arbetare är arbetslös

under året som att en högre tjänsteman är det. Arbetslösa arbetare är det också en längre del av året än arbetslösa högre tjänstemän. Längst arbetslöshetsperioder bland de anställda har dock tjänstemän på lägre nivåer. Men då det inte är lika vanligt att de är arbetslösa som arbetarna placerar de sig med sin genomsnittliga arbetslöshet mitt på skalan. I särklass längst arbetslöshetsperioder har arbetslösa företagare. Därför har de också högst genomsnittlig arbetslöshet. Observera att vi i dessa kategorier exkluderat de som är sjuka eller arbetslösa under 10 månader av året eller mer. Arbetare är mer sjukskrivna än tjänstemän på låg- och mellannivå vilka i sin tur är mer sjukskrivna än högre tjänstemän och de i ledande ställning. Det är nästan lika vanligt att företagare är sjukskrivna som att arbetare är det. Men företagare som är sjukskrivna är det i snitt betydligt kortare perioder än både sjukskrivna arbetare och tjänstemän. Därför är det genomsnittliga antalet sjukskrivningsdagar kortast för företagare. Företagare tar också sällan ut föräldrapenning. Andelen är 4,5 procent att jämföra med 13-14 procent bland de anställda. Arbetarnas genomsnittliga föräldraledighet blir lägre än tjänstemännens därför att de tar ut kortare perioder. Mest föräldralediga är tjänstemän på låg- och mellannivå därför att de när de är föräldralediga tar ut längst perioder.

Arbetare och tjänstemän drabbas ungefär lika av moderaternas förslag på besparingar, om man mäter effekten i kronor. Som andel av det ursprungliga ekonomiska utrymmet minskar dock inkomsterna för arbetarna med 3,0 procent jämfört med 1,8 procent för högre tjänstemän och anställda i ledande ställning. För företagare blir minskningen av det ekonomiska utrymmet mindre mätt i kronor men större mätt i procent på grund av att denna grupp som genomsnitt har betydligt lägre nettoinkomster. Förtidspensionärerna förlorar i snitt cirka 5 600 kronor eller 4 procent, ålderspensionärerna skulle i snitt få se sitt ekonomiska utrymme minska med 3 500 kronor om året, eller 2,6 procent av nettoinkomsten.

Figur 2.17:

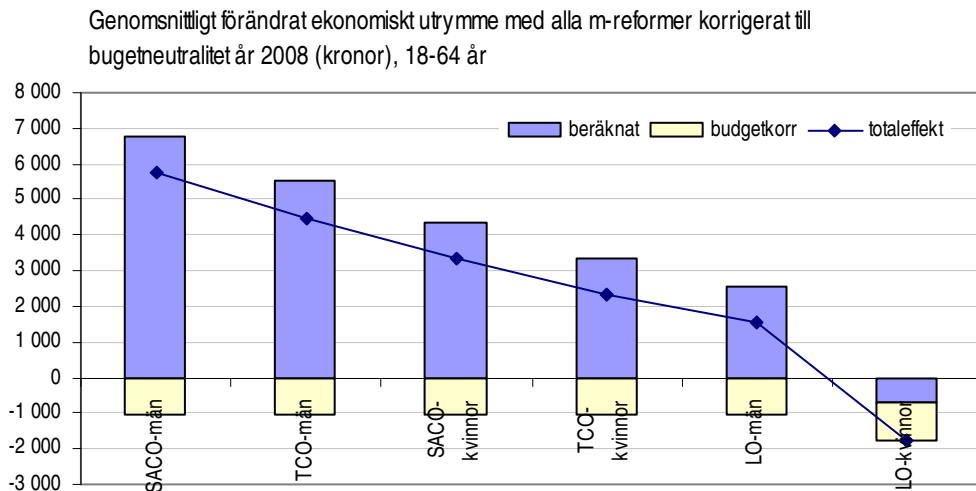
Dessa skillnader skulle framstå som väl så orättvisa om det inte vore för den börda de arbetslösa och sjukskrivna skulle få bära med de moderata besparingsförslagen. De som huvudsakligen är sjuka eller arbetslösa under ett år skulle gå miste om mellan 19 och 27 procent av sina nettoinkomster. För de arbetslösa betyder det att det ekonomiska utrym-

met skulle minska med i genomsnitt 29 300 kronor. För de sjukskrivna skulle minskningen bli 34 200 kronor i genomsnitt.

Klass och kön avgör utfallet för individen

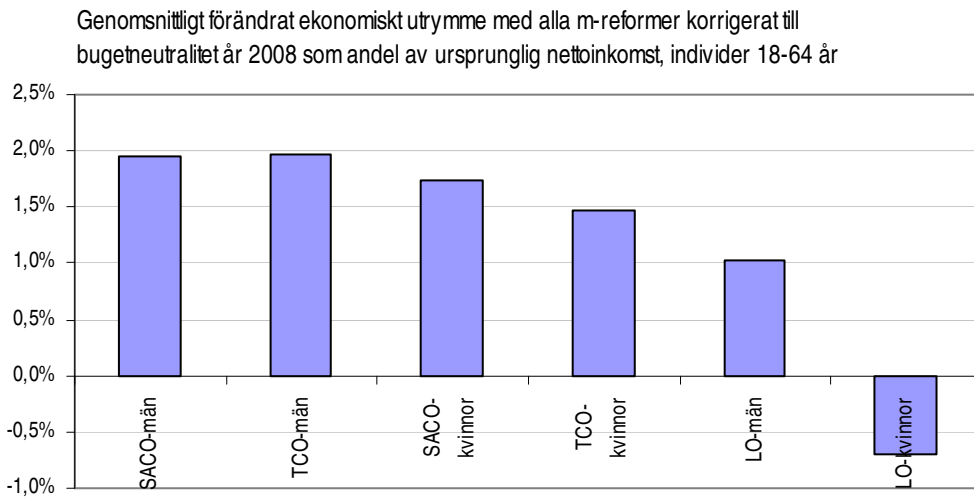
De tre stora fackliga centralorganisationerna, LO, TCO och SACO har enligt vårt data-material 3,3 miljoner medlemmar i åldersspannet 18-64 år. De utgör därmed 60 procent av åldersgruppen. Fackförbunden domineras (i synnerhet när medlemmar 65 år och äldre exkluderas) av personer som får en större del av sina inkomster från arbete, även om det är många som är arbetslösa eller sjuka någon del av året. När budgetförslaget fördelas på kvinnor och män i de olika fackförbunden visar det sig därför att det endast är LO-kvinnor som, som grupp, förlorar på politiken. Vi har då räknat med att förslaget bör vara budgetneutralt för hushållssektorn. Utan en korrigering för de budgetbesparingar som moderaterna föreslår, står LO-kvinnorna som grupp och väger på nollstrecket. Samtliga övriga grupper är vinnare.

Figur 2.18 a:

Fördelningen över den fackligt anslutna befolkningen är dock allt annat än jämn. Medan LO-kvinnorna skulle förlora 1 700 kronor i genomsnitt så skulle LO-männen vinna 1 500 kronor. SACO-männen som skulle få allra mest skulle i genomsnitt få sitt ekonomiska utrymme ökat med 5 700 kronor.

Figur 2.18 b:

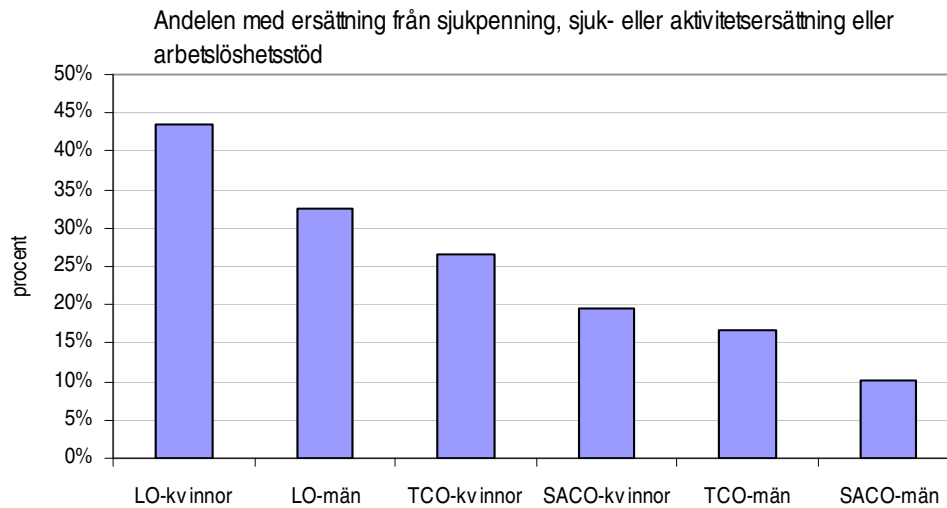

Höginkomsttagarna bland dessa grupper får mer än låginkomsttagarna i kronor räknat. Den föreslagna politiken bidrar dock även till en ojämn fördelning procentuellt sett. LO-kvinnornas förlust motsvarar 0,8 procent av gruppens genomsnittliga nettoinkomster, medan LO-männens vinst motsvarar 1,0 procent av deras nettoinkomster i snitt. Männerna i SACO och TCO skulle få vad som motsvarar en höjning av inkomsterna med 2,0 procent.

Skatteförslagen skulle, i genomsnitt, ge kvinnorna och männen i de olika fackförbunden ungefär lika stora procentuella ökning av nettoinkomsterna, omkring 4-5 procent. Det innebär att SACO-männen, i genomsnitt, skulle få betala 11 700 kronor mindre i skatt år 2007. LO-kvinnorna, som har minst att vinna på förslagen, skulle få 6 100 kronor i lägre skatt i genomsnitt.

Andelen som är temporärt eller permanent beroende av de offentliga försäkringssystemen skiljer sig både mellan kvinnor och män och mellan medlemmar i olika fackförbund. Detta är ingen överraskande bild. Bland män som tillhör något SACO-förbund beräknas andelen som någon gång under året har ersättning från sjukförsäkringen, något arbetsmarknadsstöd eller förtidspension till cirka 10 procent. För TCO-männen hamnar andelen något högre, på ungefär 17 procent. Bland män som är medlemmar i något LO-förbund beräknas andelen som någon gång under 2008 har ersättning från någon av dessa försäkringar till nästan 32 procent. Andelen LO-män som helt eller delvis är beroende av offentliga försäkringsersättningar ligger högre än för kvinnor både inom TCO och SACO. Det kan tolkas som att klassperspektivet är viktigare än könspektivet när det kommer till risken att bli sjuk eller arbetslös. Den högsta andelen återfinns därmed bland de LO-anslutna kvinnorna, där kan drygt 43 procent av gruppen uppskattas ha haft ersättning från de gemensamma försäkringarna någon gång under året.

Figur 2.19:

När det gäller fördelningen i olika försäkringssystem, så har vi tidigare beskrivit att det finns ett tydligt könsperspektiv på dessa frågor, såväl som stora skillnader mellan olika samhällsklasser och kollektiv. Detta återspeglas, som beskrivits, även i denna uppdelning. När det gäller förtidspensioneringarna så är klassmönstret mycket tydligt samtidigt som kvinnorna inom respektive förbund oftare är förtidspensionerade än männen; bland SACO-männen är andelen förtidspensionärer allra lägst (knappt 1 procent). Sedan stiger andelen förtidspensionärer i tur successivt för SACO-kvinnorna, TCO-männen, TCO-kvinnorna och LO-männen. Den allra högsta andelen förtidspensionärer återfinns i gruppen LO-kvinnor. När det gäller sjukskrivningarna framträder en liknande bild, här är det dock männen som har lägst andelar som har varit sjukskrivna under året, dvs. könsperspektivet slår igenom tydligare. SACO-männen ligger lägst med en andel på 5,4 procent, följt av TCO-männen med 7,1 procent medan LO-kvinnorna som grupp har en genomsnittlig andel på 20,3 procent. LO-kvinnorna hör dessutom till de grupper som har längst sjukskrivningsperioder i snitt, medan SACO-männen har lägst antal dagar per sjukskriven i snitt.

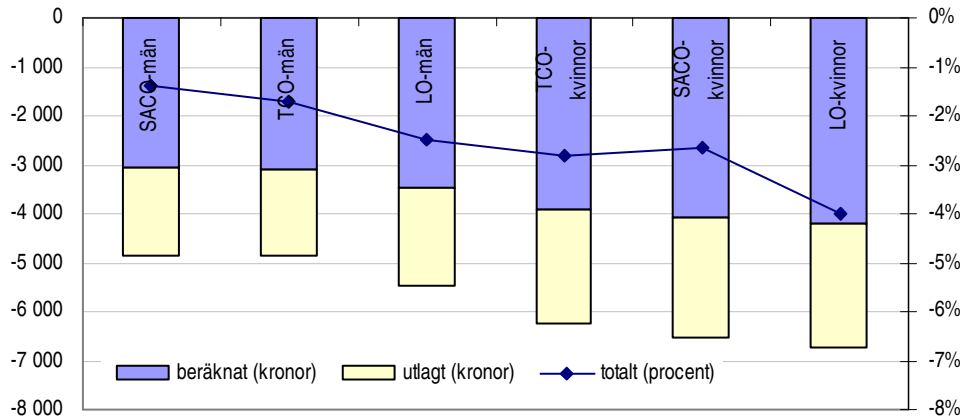
När det gäller andelarna med arbetslöshetsersättning är det återigen klassperspektivet som dominerar. Andelen som har varit arbetslösa någon dag har en tydlig rangordning mellan grupperingarna i tre fackliga centralorganisationerna. SACO-männen ligger som tidigare lägst, med en andel på 5 procent medan LO-kvinnorna ligger i topp med en andel på nästan 19 procent. Inom varje fackligt kollektiv har dock kvinnorna som genomsnitt kortare arbetslöshetsperioder, detta gäller i synnerhet för TCO och SACO.

I föräldraförsäkringen är könsperspektivet, föga förvånande, det helt dominerande. SACO- och LO-kvinnorna tar ut flest dagar med föräldrapenning per person, 14,4. Fler SACO-kvinnor är berörda 17,1 procent jämfört med 13,4 procent av LO-kvinnorna. De LO-kvinnor som är berörda tar i gengäld ut fler dagar under ett år. LO-männen tar i snitt ut minst dagar, 2,6. Men något fler LO-män, (10,6 procent) än TCO-män (9,9 procent) tar över huvud taget ut någon föräldrapenning under året.

Den fördelning av vilka grupper som i störst utsträckning är i behov av stöd från de offentliga systemen, som beskrivits ovan, speglar vilka som skulle betala mest om moderaterna får möjlighet att reformera försäkringssystemen enligt deras senaste lagda förslag.

Figur 2.20:

Genomsnittligt förändrat ekonomiskt utrymme med alla m-besparingar år 2008 i kronor och som andel av ursprunglig nettoinkomst 18+ år

Av diagrammet ovan framgår att LO-kvinnor som grupp är de som förlorar mest på besparingarna, relativt andra kvinnor och män uppdelade efter facklig tillhörighet. Som genomsnitt innebär moderaternas besparingsförslag att deras ekonomiska utrymme minskar med 6 700 kronor på ett år, vilket motsvarar 4,0 procent av nettoinkomsten. Motsvarande siffra för de män som tillhör något SACO-förbund är 4 900 kronor, eller 1,4 procent av nettoinkomsten.

3 Är moderaternas politik ändamålsenlig?

I detta avsnitt görs en fördjupning i ett antal aspekter av moderaternas politik. Det handlar främst om vad moderaterna vill uppnå på arbetsmarknaden och vilka medel de använder för att nå sina mål. Är moderaternas politik så rationell som de försöker framställa den? Vi ska visa att det på ett antal områden råder stor osäkerhet kring vilka effekter som moderaternas politik kommer att få.

Moderaternas politik uppges syfta till att öka antalet arbetade timmar. De har därmed samma bild som i stort sett alla andra bedömare, inklusive LO-ekonomerna, av vad som är den stora utmaningen framöver. Men när det kommer till frågan om hur problemet ska hanteras skiljer sig vår syn avsevärt från moderaternas. Moderaterna anser att arbetsviljan är för låg i Sverige, vilket de sammankopplar med framför allt ersättningsnivåerna och skatterna på arbete. Som vi ska visa i detta kapitel är verkligheten betydligt mer komplex än moderaterna beskriver den.

3.1 De offentliga försäkringssystemen

Höga ersättningsnivåer innebär att de försäkrade vid sjukdom eller arbetslöshet får ett relativt litet inkomstbortfall. Försäkringarna skyddar individens nuvarande levnadsstandard. Den som inte kan arbeta behöver därför inte exempelvis sälja sitt hus för att klara sig ekonomiskt. ”Skadan” att förlora arbetsinkomsten täcks, förutom en viss självrisk, av försäkringen. Syftet med trygghetssystem är just att man inte alltid ska behöva vara på arbetsplatsen. Det är i fattigsamhällen utan försäkringar som man alltid måste vara på jobbet oavsett hälsotillstånd, eller ta arbeten med väldigt låga löner.

Välfärdsstaten omfördelar främst inkomster över livet för varje individ men också mellan individer. Den offentliga sektorn kan ses som ett försäkringsbolag som garanterar att hushållen får de pensioner, den vård och den omsorg som de förväntar sig. Syftet med de offentliga försäkringarna är att hantera olika skeden i livet då möjligheterna att försörja sig själv är mindre.

Vi menar att moderaterna inte förstår den svenska modellen och den svenska arbetslinjen som de förenklar till oigenkännlighet genom att endast fokusera på krav. Det finns drivkrafter som moderaterna inte ser. Man måste ta hänsyn till åtminstone följande faktorer för att beskriva vad som påverkar viljan att arbeta: *lönen, skatten, ersättningsnivåerna, intjänandereglerna* samt de *offentliga tjänsterna*. Många faktorer påverkar arbetsutbudet och det är viktigt att i vart fall känna den riktning de har.

De offentliga utgifterna används till en mängd olika ändamål. Huvuddelen av de offentliga utgifterna sammankopplade med den offentliga välfärdsstaten. Utgifter vid ålderdom, utbildning, sjukdom och hälso- och sjukvård är de största utgifterna. Tillsammans utgör dessa 56 procent av de totala offentliga utgifterna.

Vilka arbetar inte och varför?

Moderaterna diskuterar i sina skrifter sällan varför arbetslöshet och ohälsa varierar med klass, kön, utbildning, ålder och födelseland. Att självriskan och premien för sakförsäkringar varierar med risken kan vara rimligt om skaderisken kan påverkas av individen. Men i vilken utsträckning bör detta gälla i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen? Hur mycket kan man påverka risken att bli sjuk eller arbetslös? En individ kan inte välja i vilken samhällsklass eller vilket land han/hon föds i.

Utfallet av moderaternas politik följer tydligt vilka risker olika grupper har. Man kan säga att moderaterna rullar den skandinaviska välfärdsmodellen baklänges genom att försämra mest för dem som välfärdsmodellen gynnar mest, nämligen kvinnor i allmänhet och arbetarkvinnor i synnerhet. Moderaternas politik är en omvänd Robin Hood-metod.

Frånvaron från arbetsmarknaden på grund av sjukdom är som tidigare visats väldigt ojämnt fördelad. I tabell 3.1 visas det så kallade ohälsotalet²¹ som beskriver frånvaron såväl till följd av sjukskrivning som sjukersättning (förtidspension). Kvinnor har, i alla åldersgrupper förutom den yngsta, ett högre antal frånvarodagar än män och frånvaron ökar med åldern. Kvinnor i åldrarna 60-64 år har det klart högsta antalet frånvarodagar, mer än 10 gånger högre än frånvaron i åldergruppen 20-24 år.

Tabell 3.1

Ohälsotalet efter ålder och kön, antal hela dagar 2004

Ålder	Män	Kvinnor
16-19	3,5	2,7
20-24	9,5	11,3
25-29	12,0	18,5
30-34	15,1	27,5
35-39	20,9	37,7
40-44	29,1	47,5
45-49	37,1	58,2
50-54	48,1	73,3
55-59	64,3	93,7
60-64	95,8	126,7
Samtliga	34,0	51,2

Källa: Försäkringskassan.

Vilka är det som löper en hög risk att bli arbetslösa? Den öppna arbetslösheten var 2004 i genomsnitt 5,5 procent, men den var inte jämnt fördelad mellan olika grupper:

- Kön – Män hade högre arbetslöshet än kvinnor (5,9 mot 5,1 procent). Deltidsarbetslösheten är dock betydligt högre för kvinnor än för män.

²¹ Ohälsotalet definieras som antal utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, förtidspension och sjukbidrag från socialförsäkringen per registrerad försäkrad i åldrarna 16-64. Alla dagar är omräknade till "heldagar" - t.ex. två dagar med halv ersättning blir en dag. Dagar med sjuklön från arbetsgivare ingår inte i ohälsotalet.

- Utbildning – Arbetslösheten var för dem med förgymnasial utbildning cirka 8 procent jämfört med cirka 4 procent för dem med eftergymnasial utbildning längre än tre år.
- Födelseland – Utrikesfödda hade en arbetslöshet på 13,3 procent mot 4,2 procent för svenskfödda.
- Ålder – Yngre hade en högre arbetslöshet än äldre. 20-24 åringar hade en arbetslöshet på 12,0 procent mot 3,5 procent för de i åldrarna 35 till 44 år.
- Regionalt – Arbetslösheten var lägst i Jönköpings län (4,0 procent) och högst i Norrbottens län (7,5 procent).

Moderaterna har sedan ett par månader tillbaka på sin hemsida angivit vad de kallar ”den verkliga arbetslösheten”. Denna uppgavs för oktober 2005 vara 17,0 procent. Enligt moderaterna ska alla som inte är sysselsatta eller heltidsstuderande räknas som arbetslösa. De studerande som vill ta ett arbete räknas även de till de arbetslösa. Det innebär att moderaterna vill definiera om stora grupper, framför allt förtidspensionärer som arbetslösa. Moderaternas motivering för att kalla alla som inte är sysselsatta eller studerande för arbetslösa är att de anser det vara viktigt att arbetslöshetsmättet mäter hur många som skulle kunna arbeta om arbetsmarknaden fungerade väl.

Professor Bertil Holmlund är i en artikel i Ekonomisk debatt mycket kritisk till moderaternas nya definition av arbetslösheten:

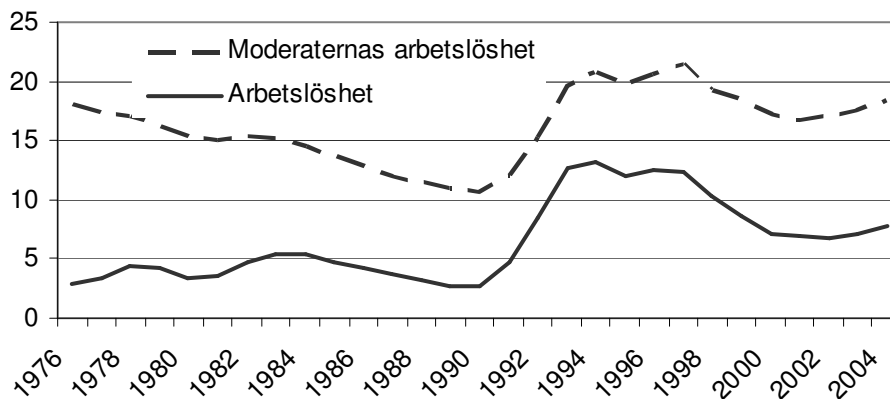
”Moderaternas innovation är hopplöst oprecis och helt oanvändbar som princip för offentlig statistik. Det är nämligen inte alls enkelt att säga hur många som skulle kunna arbeta om arbetsmarknaden fungerade väl och det skulle vara omöjligt att skapa enighet om tillämpningen av en sådan luddig princip.” (Holmlund 2005, s.14)

Om man använder moderaternas definition av ”den verkliga arbetslösheten” och skapar en historisk serie så visar den att ”den verkliga arbetslösheten” 2004 skulle ha varit på samma nivå som i mitten av 1970-talet. Vi som litar till den officiella arbetslöshetsstatistiken vet att så givetvis inte är fallet. Detta visar på problemet med att använda oprecisa mått.

Om man ska diskutera hur stor del av befolkningen som arbetar är det betydligt mer relevant att använda sysselsättningsgraden eller hur stor andel av befolkningen som är i arbete (i-arbete graden). För att diskutera hur problem ska lösas så måste man använda begrepp som är relevanta. Sysselsättningsgraden är lägre idag än på 1970-talet och en del av detta är en högre arbetslöshet.

Figur 3.1

Moderaternas definition av arbetslösheten och arbetslöshet enligt den gängse definitionen, procent.

Källa: SCB samt egna beräkningar.

Moderaterna och arbetslinjen

I politiken finns det en teknik som kallas för triangulering. Det betyder att man tar delar av motståndarens politik och sammanför dessa med egna utgångspunkter till en ny politik. Nu försöker moderaterna ta över arbetarrörelsens arbetslinje och förena denna med sitt krav på lägre skatter. Men man måste veta vad det är man ska ta över! LO-ekonomerna hävdar att moderaterna inte förstår arbetslinjen och inte heller den svenska modellens grunder och varför den leder till ett högt arbetsutbud. Moderaternas triangulering görs därmed på ytan och inte på djupet.

Vi anser att arbetslinjen har tre delar:

1. Arbete ska löna sig inte bara genom lön utan också genom rätt till vissa försäkringar som man annars inte får. Detta gäller avtalsförsäkringar, arbetslöshetsförsäkring, föräldraförsäkring, sjukförsäkring och framför allt pension utöver garantipensionen.
2. Den andra delen av arbetslinjen är att individer erbjuds arbete eller alternativa möjligheter till sysselsättning. Olika aktiviteter, som utbildning och praktik, syftar till att stärka humankapitalet hos individen eller förhindra att det minskar. Humankapitalet är inte bara kunskaper i boklig bemärkelse utan också yrkeserfarenhet och mentala egenskaper som självförtroende.
3. Den tredje delen av arbetslinjen innebär krav på individen. Arbetslinjen innebär att individen ska visa tillräcklig sjuklighet vid sjukskrivning eller vilja att finna ett nytt arbete vid arbetslöshet för att vara berättigad till ersättning från försäkringarna. Den ställer också krav på aktivitet från individen. Aktiva åtgärder innefattar människor i arbetslivets gemenskap förhindrar vad ekonomer kallar "frivillig ledighet". Detta är en mycket viktigt för att stärka ersättningssystemens legitimitet hos dem som finansierar försäkringarna men har låg sannolikhet att använda dem.

Moderaterna avviker från den traditionella svenska arbetslinjen främst i två avseenden. Dels vill de ensidigt använda krav utan att ge möjligheter och dels kommer de genom sänkta ersättningsnivåer att försvaga intresset för att genom arbete kvalificera sig för försäkringarna.

Genom att höja avgifterna för en mindre förmånlig försäkring förändras tryggheten även för de grupper som har en relativt låg risk för arbetslöshet och sjukdom. För den som idag betalar för den trygghet som försäkringen ger, snarare än det förväntade behovet, kommer viljan att bidra till ett kollektivt finansierat system att minska. Om ersättningsnivåerna sänks kommer dessutom värdet av att arbeta att minska eftersom arbetet berättigar till en sämre försäkring än tidigare. Detta verkar mot ett minskat arbetsutbud. Det är dock mycket svårt att kvantifiera hur stor denna effekt är.

Ersättningsnivåerna har sannolikt betydelse för arbetsutbudet men avgör inte ensamt detta. Henrekson och Persson (2004) finner i en undersökning av åren 1955 till 1999 ett starkt samband mellan ersättningsnivå och sjukfrånvaro i Sverige. Enligt deras analys skulle höjningen av ersättningsnivån från 75 till 80 procent som genomfördes 1999 på lång sikt öka antalet sjukdagar per sysselsatt med ca 5 stycken. Från 1990-talets mitt till idag har dock antalet sjukdagar ökat med ungefär 15. Det innebär att förändringen i ersättningsnivå endast kan förklara omkring en tredjedel av ökningen.

Det ekonomiska mervärdet för sjukskrivna och arbetslösa av att gå till arbete är relativt litet. Avsikten med försäkringen är att det ska vara en rimligt hög kompensationsnivå. Detta innebär emellertid att försäkringssystemen också måste innehålla tydlig kontroll. Forskning när det gäller arbetslöshetsförsäkringen visar på att en högre ersättningsnivå inte nödvändigtvis ger en högre arbetslöshet om det samtidigt finns inslag som minskar friheten för den arbetslöse (van den Berg och van der Klaauw 2005). Detta är inte medtaget i de flesta modeller av ersättningsnivåernas betydelse trots att verklighetens försäkringar alltid har någon form av kontrollinstrument.

Genom kontroll av att de bidragssökande verkligen är sjuka eller försöker finna nytt arbete kan den negativa effekten på utbudet av höga ersättningsnivåer kompenseras. Vi menar att en bättre väg att påverka arbetsutbudet är att vara strikt i tillämpningen av reglerna snarare än att hålla låga ersättningsnivåer. Det pågår en successiv och påtaglig skärpning av tillämpningen och kraven både i arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen.

Moderaterna anser att arbetsförmedlingen bör få möjlighet att reducera ersättningen med en ersättningsdag för den som inte kan visa att han/hon sökt arbete under en specificerad tidsperiod. Detta system ska finnas parallellt med dagens sanktionssystem. Dagens regelverk innebär att en första ohörsamhet mot reglerna, dvs. att den arbetssökande inte söker arbete, leder till en sänkning av dagpenningen med 25 procent i 40 ersättningsdagar, en andra en nedsättning av dagpenningen med 50 procent i 40 ersättningsdagar och efter tre gånger till avstängning från försäkringen.

Moderaterna vill ha två sanktionssystem. Vi anser att det är bättre att arbeta med det sanktionssystem som finns idag. Rättstryggheten för de arbetssökande skulle dessutom försvagas med moderaternas nya förslag. Detta eftersom beslutet om reducering av ersättningen en dag rimligen inte kan överklagas.

Vi anser att det med både krav och möjligheter är möjligt att ha höga ersättningsnivåer utan negativa effekter på arbetslöshetsnivån och ohälsotalet. Moderaterna talar nästan bara om krav och är det rimligt att anta att ökad kontroll skulle innebära en besparing med 1 miljard i arbetslöshetsförsäkringen och uppemot 2 miljarder i sjukförsäkringen såsom moderaterna gör. Är detta inte att bygga en budget på förhoppningar snarare än säkra siffror?

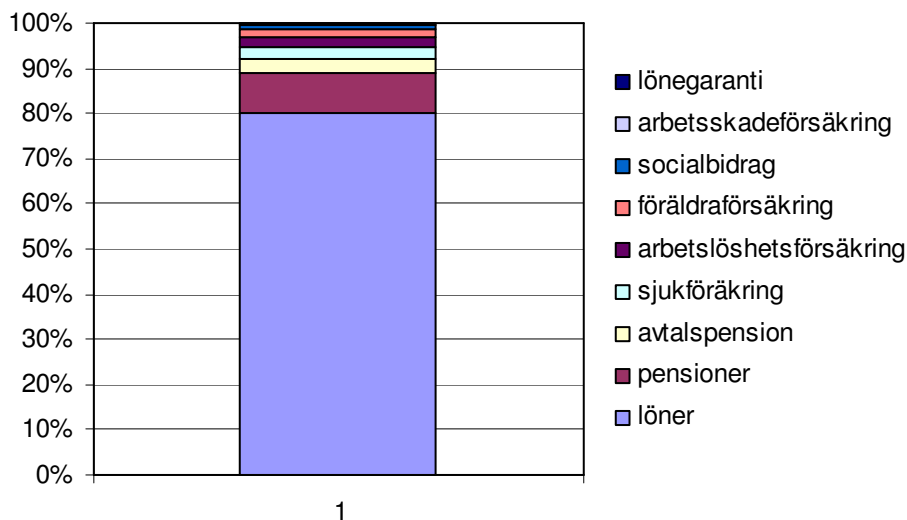
Lönar det sig att arbeta i Sverige?

Vår syn är att hela lönesumman, dvs. lönen plus arbetsgivaravgiften samt avtalade försäkringar, är en ersättning till arbetstagarna för det arbete de utför. Moderaterna anser att det är lönen efter skatt som individernas agerande baseras på men då har de missat en stor del av löntagarnas inkomster. Man kan inte minska den totala lönekostnaden utan att minska ersättningen till de arbetande.

Figur 3.2 visar hushållssektorns inkomstandelar. På lönen ligger försäkringsersättningar som individen erhåller som förutsätter åtminstone beredskap att arbeta och som i de allra flesta fall förutsätter tidigare arbete. De utgör, enligt nationalräkenskaperna, ca 20 procentenheter av den totala ersättningen från arbetet. Följdaktigen är det 25 procent ovanpå lönen. Dessa ersättningar är givetvis inte jämnt fördelade bland hushållen, utan vissa hushåll har relativt höga andelar av sina inkomster från inkomstförsäkringar och andra relativt låga andelar.

Figur 3.2

Hushållens inkomstandelar

Källa: Konjunkturinstitutet samt egna beräkningar.

Ger den svenska modellen med höga skatter för lite drivkrafter att arbeta för låg- och medelinkomsttagare? Moderaterna hävdar exempelvis i sin vårmotion att

undersökningar (visar) att uppemot 90 procent av alla kvinnor förlorar på att arbeta (Motion 2004/05:m010, s.11)

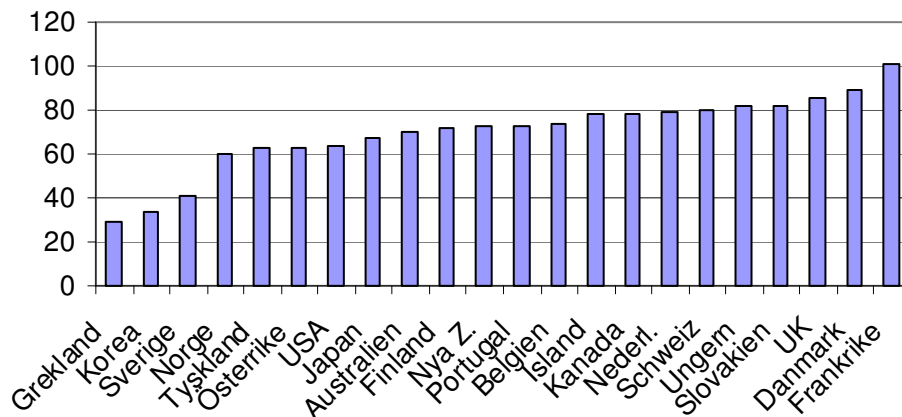
I moderaternas värld borde således kvinnor inte vilja arbeta. Men är de kvinnor som varje dag går till arbetet lurade? Förstår de inte sitt eget bästa eller har de kunskaper som moderaterna saknar? Moderaterna kan med sin enkla världsbild inte förklara varför, internationellt sett, så många – framför allt kvinnor – arbetar i Sverige.

Det är en märklig syn att svenska kvinnor skulle vara annorlunda än kvinnor i andra länder och arbeta trots att det inte är lönsamt. Det är inte vår syn utan den rimliga slutsatsen är att det lönar sig mer för kvinnor att arbeta i Sverige än i andra länder.

I en ny undersökning från OECD visas att Sverige är ett av de länder där det lönar sig mest att gå från inaktivitet till arbete. Figur 3.3 och 3.4 visar hur mycket av inkomstökningen som en person inte får behålla om denne tar ett heltidsarbete med 67 procent av genomsnittslönen. Tack vare en låg egenavgift till barnomsorgen så lönar det sig att arbeta mer för föräldrar i Sverige än i de flesta andra länder. Det är dock ändå viktigt att sänka marginaleffekterna för de som har allt för höga sådana.

Figur 3.3

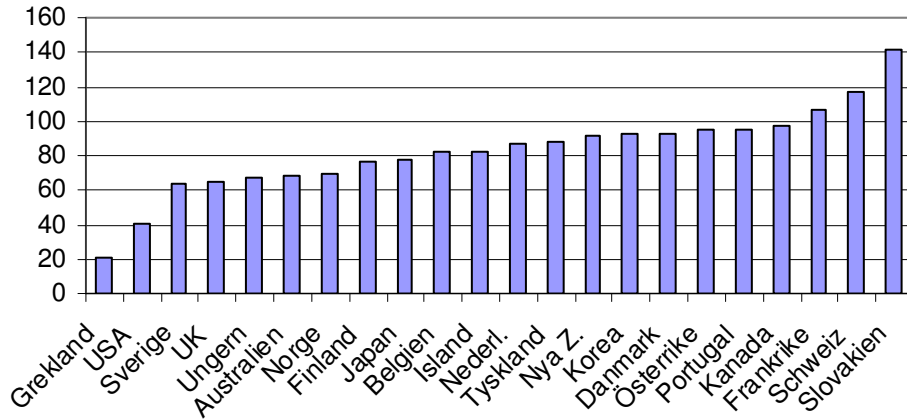
Andel av inkomsten som den arbetande inte får behålla vid en övergång från inaktivitet till heltidsarbete med 67 procent av genomsnittslönen. Hänsyn tagen till skatter, bidrag och barnomsorgsavgifter. Effekt i ett hushåll där båda arbetar. Procent av bruttolönen i det nya arbetet.

Källa: Immervoll, H och D Barber (2005).

Figur 3.4

Andel av inkomsten som den arbetande inte får behålla vid en övergång från inaktivitet till heltidsarbete med 67 procent av genomsnittslönen. Hänsyn tagen till skatter, bidrag och barnomsorgsavgifter. Effekt för ensamstående förälder. Procent av bruttolönen i det nya arbetet.

Källa: Immervoll, H och D Barber (2005).

När det gäller att delta i arbetskraften eller öka sin arbetstid så är följande kalkyl rimlig. Individen tjänar 100 kronor per timma före skatt. Men det är inte bara lönen efter skatt som räknas som inkomst. Att individen arbetar ger rätt till såväl offentliga som förhandlade förmåner. Via arbetsgivaravgiften betalar löntagarna en avgift för pension på 18,5 procent. Därtill ger arbete rätt till offentligfinansierad ersättning vid sjukdom, föräldraskap och arbetslöshet. Totalt uppgår de statligt bestämda arbetsgivaravgifterna till 32,7 procent av bruttolönen. En del av dessa avgifter är direkt individanknutna medan andra avgifter är skattenära. Merparten avgifterna är nära kopplade till vissa förmåner.

Därtill kommer för arbetare avtalade avgifter på 6,9 procent och för tjänstemännen är avtalsförsäkringarna hela 17,1 procent. Totalt är arbetsgivaravgifterna och premierna för avtalsförsäkringar cirka 40 procent för arbetare och cirka 50 procent för tjänstemän. Kompensation för arbetet är således mycket större än nettolönen, vilket individen beaktar. Ser vi det från kostnadssidan så kan således inkomsterna av att vara sysselsatt uppskattas till att ligga på 40-50 procent högre än lönen före skatt. Den försiktigare första redovisningen visar att 25 procent ovanpå lönen är den totala ersättningen som utgår från inkomstförsäkringarna till hushållen. De tröskeleffekter som moderaterna redovisar är vilseledande eftersom de inte återspeglar lönsamheten av att arbeta då hänsyn inte tas till de avtalade förmånerna.

När individen går från sjukskrivning eller arbetslöshet till att vara i arbete så är kalkylen inte lika tydlig. Sjukskrivning och arbetslöshet är också pensionsgrundande. I detta fall så är det ökningen från 80 procent av lönen till full lön av inkomsten som ger ökade förmåner.

Många av de avtalade försäkringarna är tätt sammankopplade med de offentliga försäkringssystemen. Detta innebär att en sänkning av ersättningsnivåerna medför att en mängd

avtal måste förhandlas om. Exempelvis erhåller privatanställda arbetare som avtalsenlig komplettering 12,5 procent av *sjukpenningbeloppet* i inkomstlagen under 7,5 prisbasbelopp. Detta ger med nuvarande sjukpenningregler en sammanlagd ersättning på 90 procent av inkomsten (80 procent plus 12,5 procent av 80 procent). En sänkning av sjukpenningens nivå till 65 procent skulle för arbetarnas del ge en sammanlagd ersättningsnivå på 73 procent (65 procent plus 12,5 procent av 65 procent). Övriga grupper på arbetsmarknaden har sin avtalsersättning formulerad som 10 procent av *lönen*. Efter en sänkning av sjukpenningnivån till 65 procent skulle deras sammanlagda ersättningsnivå således bli 75 procent (65 procent plus 10 procent). En ny ersättningsnivå i de offentliga systemen kräver därmed omförhandlingar av kollektivavtalen för arbetare om de avtalade försäkringarna ska ge samma påslag som förut.

Det måste upprepas gång på gång: skatt är inte bortkastade pengar. Med denna syn så skulle hushållssektorn absolut vinna på att man ersatte skatter med avgifter för hushållen. Vem tror på det?

Tabell 3.2 visar hushållens utgifter för sitt sociala skydd och de sociala utgifternas andel av BNP för Sverige och USA. De offentliga bruttoutgifterna, vilka är de som oftast diskuteras visar på en mer än dubbelt så omfattande offentlig välfärdsstat i Sverige som i USA. Men om hänsyn även tas till att bidrag är beskattade i Sverige och till att det i USA finns många offentliga välfärdskostnader i form av skattesubventioner så minskar skillnaden betänkligt.

De amerikanska hushållen köper sociala tjänster på marknaden. Det sker genom att hushållen betalar avgifter som dock ofta subventioneras via skatteavdrag. Dessutom är det vanligt med företagsvisa försäkringar, framförallt för tjänstemän och vissa industriarbetare. Sammantaget visar detta att de amerikanska hushållen konsumerar ungefär samma mängd välfärdstjänster som de svenska. Skillnaden ligger i hur finansieringen sker. Fördelningen av välfärdsutgifter är dock betydligt annorlunda i USA än i Sverige. Omkring en sjundedel av befolkningen i USA saknar någon gång under året en hälsoförsäkring.

Tabell 3.2

Finansieringen av välfärdsutgifter i Sverige och USA, procent av BNP, 2001.

	Sverige	USA
Offentliga utgifter för sociala ändamål, brutto	34,1	15,7
Direkta skatter och sociala avgifter på inkomster från bidrag	-4,3	-0,6
Indirekta skatter på konsumtion av bidrag	-2,9	-0,4
Skattesubventioner för icke-pensions relaterade sociala avgifter	0,0	2,3
Offentliga utgifter för sociala ändamål, netto	26,8	17,1
Privata utgifter	2,6	8,5
Totalt	29,4	25,6

Källa: OECD, Society at a glance 2005.

Arbetslöshetsförsäkringen

Moderaterna anser att avgifterna för olika arbetslöshetskassor borde differentieras efter arbetslöshetsrisk. Syftet är att detta skulle leda till lägre lönekrav och därmed lägre arbetslöshet i de sektorer som har en hög arbetslöshetsrisk. Men samtidigt vill moderaterna, enligt en kompromiss inom den borgerliga alliansen, numera införa en obligatorisk a-kassa där alla ska få välja vilken a-kassa de vill tillhöra. Det är uppenbart att en kombination av differentierade avgifter och fria val inte kommer att ge den effekt på olika grupperns avgift som moderaterna önskar. En byggnadsarbetare som ska gå med i en a-kassa har alla skäl att gå med i Statstjänstemännens arbetslöshetskassa och inte i byggnadsarbetarnas arbetslöshetskassa för att få lägsta möjliga avgift. Avgifterna kommer med fria val att jämnas ut.

Ett av huvudskälen till att man har fackliga a-kassor är att de har goda kunskaper om arbetsförhållandena inom sitt verksamhetsområde. De är bäst lämpade att avgöra vad som är ett lämpligt arbete eller inte. Tillämpningen av regelverket blir därmed bättre om den görs via fackligt anknutna arbetslöshetskassor som omfattar arbetskraft på en begränsad del av arbetsmarknaden. Hur mycket vet handläggarna i Statstjänstemännens a-kassa om vad som är ett lämpligt arbete för en byggnadsarbetare?

Moderaterna tar dessutom inte in de ökade kostnaderna, till följd av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, i sin budget. Eftersom ersättningen skulle öka för de som står utanför arbetslöshetsförsäkringen idag så är det troligt att en sådan reform skulle medföra ökade kostnader. I den moderata rapporten "En arbetsmarknad för alla" som har skrivits av den s.k. tillväxtarbetsgruppen så anges att om arbetslöshetsmönstret är detsamma för dem som idag står utanför arbetslöshetsförsäkringen, som hos dem som idag omfattas, så skulle en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring kosta ungefär 6 miljarder.

Dessutom är det ännu inte klarlagt om en obligatorisk a-kassa verkligen kan gälla alla. Ska de som arbetar extra parallellt med sina studier betala omkring 400 kronor i månaden i obligatorisk avgift? En obligatorisk avgift skulle ge en tröskeffekt för den som ska träda in på arbetsmarknaden. Om man sätter en gräns för vid vilken inkomst medlemskap i en a-kassa är obligatorisk så skapas en marginaleffekt.

Alla individer har risker

Vår utgångspunkt är att alla har en risk för arbetslöshet och sjukdom, livet består av många slumpmässiga faktorer. Även den som tillhör en grupp med låg risk har en viss sannolikhet att bli långvarigt sjuk eller arbetslös.

När medborgarna tar ställning till politiska förslag är det viktigt att de inte bara tänker på hur det aktuella förslaget påverkar dem idag, utan även i framtiden. Vet individen om hon/han kommer att vara för sjuk för att arbeta eller arbetslös om ett par år? Till viss del känner individen vissa risker, exempelvis om han/hon är rökare eller ej men ytterst få kan perfekt förutse utvecklingen av den personliga hälsan och arbetsmarknaden på sikt.

Många betalar premier för sakförsäkringar för bilen och huset på 5 000 - 10 000 kronor per år som inte utnyttjas då huset inte brunnit och bilen inte krockat. Är hushållet därmed förlorare? Nej, leveransen i försäkringen ligger främst i tryggheten som kommer när premien är betald. Socialförsäkringens grundidé är att kompensera individer för inkomstbortfall så att de inte ska få sämre levnadsstandard. Väljaren kan inte veta hur de faktiskt kommer att påverkas av moderaternas politik lika lite som han eller hon vet om sitt hus kommer att brandskadas. Däremot vet väljarna att tryggheten kommer att minska.

Att alla har en viss, om än i vissa fall relativt låg, risk att bli långvarigt sjuka eller arbetslösa innebär sålunda att det inte nödvändigtvis upplevs som önskvärt med ett försäkrat försäkringsskydd, detta eftersom trygghet har ett värde. En inkomstförsäkring levererar trygghet då inkomsterna är skyddade när man blir sjuk eller arbetslös. Om ersättningen i en försäkring minskar så minskar också försäkringens värde även om den skada man försäkrat sig mot inte inträffar. Detta eftersom den friske och sysselsatte kommer att leva med känslan av otrygghet.

Moderaternas skattesänkningar ger individen inte främst mer konsumtionsutrymme utan mer utrymme och starka motiv att komplettera eller ersätta den offentliga försäkringen med en privat sådan. Väljaren måste vid sidan av den individuella risken överväga om privata försäkringar är den mest effektiva lösningen för att garantera önskad trygghet och om de mindre försäkringskollektiven kan hantera den risk de har till en lägre kostnad.

Trafikförsäkringen

Moderaterna anser att statens kostnader för trafikskadades sjukpenning och sjukersättning ska föras över till trafikförsäkringen. För 2005 uppskattas dessa kostnader till omkring 8 miljarder kronor. Förslaget innebär att samtliga tillkommande kostnader för skador som inträffar från 2006 ska bäras av de trafikförsäkrade. Därtill införs en särskild trafikförsäkringsavgift som ska täcka avvecklingskostnaderna för de befintliga trafikskadorna. Denna ska uppgå till 2 miljarder kronor per år.

På lång sikt måste sambandet mellan premier och skadekostnader vara absolut. Enligt moderaterna så kommer kostnaden för premier bli 2 miljarder lägre än de årliga utbetalningarna relaterade till trafikolyckor p.g.a. förräntningen av de inbetalda premierna. De premier som betalas in försvinner ju inte omedelbart ur försäkringsbolagens kassa som utbetalning för skador utan kan förräntas över tiden. Kostnaden för fordonsägarna skulle alltså bli 6 miljarder kronor årligen.

I moderaternas förslag ska dock dagens trafikanter inte bara betala för de trafikskador de själva orsakar utan även bidra till finansieringen av redan inträffade trafikskador. Två miljarder kronor ska de bidra med, vilket innebär att 25 procent av den saftiga premiehöjningen täcker detta. Enligt moderaterna uppgår den sammanlagda skulden för gamla trafikskador till 70 miljarder kronor. Om avgiften på två miljarder kronor ska täcka hela den summan som kommer framtidens trafikanter under en ansenlig tid att få bära kostnader för trafikolyckor som inträffade före år 2007. Moderaterna motiverar inte varför dagens trafikanter ska betala för skador som andra har orsakat tidigare.

Ett annat problem, som inte belyses i motionen är, att under övergången från vad som kallas ett ”pay as you go”-system (skattebetalarna tar kostnaderna när de kommer inte när de orsakas) till ett fonderat system betalar man två gånger. Detta gäller oavsett om hela kostnaden för redan inträffade skador tas av skattebetalarna eller om just de som nu har fordon får ta en del av kostnaden. Skälet till att man betalar två gånger är att i fonderade systemet tas hela kostnaden för skadorna det år de inträffar samtidigt som det finns kostnader kvar i ”pay as you go”-systemet.

Ett syfte med reformen är att tydligare koppla skaderisken till kostnaden för att färdas i trafiken. Genom att premien avspeglar risken för olika grupper så ska trafikanternas beteende förändras.

Ett annat syfte är att främja utvecklingen av trafiksäkrare fordon. Moderaterna pekar även på att dagens administrativa process är betungande. Att denna administration skulle bli mindre betungande om den sköttes av försäkringsbolagen anser vi vara högst tveksamt. Det är sannolikt att försäkringsbolagens och samhällets kostnader för processer mellan försäkringsbolag skulle bli stora. Om två bilar är inblandade har försäkringsbolagen all anledning att försöka lägga över ansvaret för olyckan på den andra parten. Hur de skadades inkomster ska tryggas under tiden framgår inte av förslaget. Vidare behöver Försäkringskassan idag inte särskilja skador från trafikolyckor från andra skador i sin rehabilitering. Men om försäkringsbolagen får ansvar för trafikskadorna måste gränsen mellan deras och Försäkringskassans ansvar dras på något vis. Här finns återigen skäl för tvister som ger upphov till nya kostnader och skapar osäkerhet för de skadade.

Det kanske minst tilltalande med förslaget är att privata försäkringsbolag blir delaktiga i bedömningen av vilka som ska kosta på rehabilitering. Försäkringsbolagen skulle visserligen få incitament att satsa på rehabilitering av skadade. Men det innebär samtidigt att hur mycket rehabiliteringen får kosta och vilka som får del av den beslutas på rent ekonomiska grunder utan hänsyn till rättviseaspekter som man kan beakta i en offentlig sjukförsäkring.

I och med att försäkringspremier sätts efter risk kommer olika grupper att få olika stora höjningar av sina premier med moderaternas föreslagna reform. Enligt Folksam så skulle exempelvis premien för en 20-årig bilist stiga från dagens ca 4000 till knappt 9000 kronor per år. För vissa fordon, exempelvis motorcyklar, mopeder och snöskotrar skulle höjningen av premien bli ännu högre.

3.2 Moderaterna ett lönesänkarparti

Moderaterna har hittills med emfas hävdade att deras politik inte skulle innebära någon press nedåt på lönerna. Men om man har vissa kunskaper i ekonomisk terminologi och läser i moderaternas budgetmotion så står det:

”Högre ersättning i sjukförsäkringen gör det mer lönsamt att inte arbeta. Det driver upp lönekraven och ökar frånvaron, vilket leder till lägre sysselsättning och högre arbetslöshet.” (Motion 2005/06:m010, s.18)

Genom att sänka ersättningen i sjukförsäkringen sänks därmed lönekraven. Att ersättningsnivåerna påverkar lönerna är inget omstritt bland ekonomer. Moderaternas företrädare har dock synnerligen svårt att erkänna detta faktum.

När ekonomer diskuterar sambandet mellan lön och sysselsättning använder de som regel en enkel modell med tre kurvor: en utbudskurva, en som beskriver arbetsgivarnas efterfrågan på arbetskraft och en som beskriver lönesättnings sambandet. Intressant är att alla tre kurvor kan skifta, dvs. sambanden kan förändras.

Arbetsgivarnas efterfrågan minskar givetvis ju högre lönen är. Faktorer som kan förändra efterfrågan på arbetskraft vid en given lön är exempelvis:

- Graden av konkurrens
- Produktiviteten

Även *lönesättningskurvan* kan skifta så att lönen vid en given sysselsättning förändras, faktorer som kan påverka lönesättningskurvan är exempelvis:

- Om det finns en arbetslöshetsförsäkring, ersättningsnivån och ersättningsperiodens längd
- Fackets styrka
- Lönebildningens funktionssätt
- Inflationsmålets trovärdighet
- Arbetskraftsutbudet

Utbudskurvan för arbetskraft visar hur många som maximalt kan tänka sig att arbeta vid olika löner, denna påverkas av exempelvis:

- Normer kring pensionsålder och jämställdhet.
- Pensionssystemets konstruktion.

Moderaternas politik syftar framför allt till att skifta lönesättningskurvan nedåt genom att *försvaga fackets styrka*, moderaterna använder tre instrument för att åstadkomma detta:

- a. Sänkt a-kassersättning.
- b. Ett förvärvsavdrag.
- c. Högre kostnad för att vara med i a-kassan och facket genom ökad egenavgift och slopad skattereduktion.

Genom att sänka ersättningarna för arbetslöshet ökas de negativa konsekvenserna av att inte vara sysselsatt. Detta innebär att individerna och fackföreningarna blir mer återhållsamma i sina lönekrav. Ett förvärvsavdrag bidrar till att sänka det relativa värdet av inkomstförsäkringarna, genom att minska beskattningen av förvärvsinkomster, och därigenom också till att minska fackets förhandlingsstyrka. Högre kostnader för att vara med i facket minskar organisationsgraden och bidrar också till svagare fack. Moderaterna vill göra det dyrare att vara med i en a-kassa genom att föreslå en högre egenavgift på 10 miljarder kronor och slopad skattereduktion för fackavgift och avgift till a-kassan motsvarande 4 miljarder kr. Det blir alltså totalt 14 miljarder kronor högre kostnad för löntagarnas trygghetssystem eller nästan 4 000 kronor per person om året i snitt.

Effekten av en lönesänkingsstrategi är att efterfrågan kommer att öka på den grupp eller delarbetsmarknad som utsätts för lönesänkningar. Denna ökade efterfrågan kommer till priset av lägre lön för de med svag ställning på arbetsmarknaden.

Finns det andra vägar?

Frågan är om det är värt priset med stora lönesänkningar för grupper med svag ställning på arbetsmarknaden. Svaret är att det måste vägas mot den uppoffring i välfärd det innebär för denna grupp samt den spridning det får på andra löntagares löner. Det måste också vägas mot alternativa metoder att öka sysselsättningen som kan användas. Vi anser att det varken är önskvärt eller nödvändigt att gå denna väg.

Det visar att det inte bara finns en väg. Om Sveriges sysselsättningsproblem orsakats av en för hög grad av jämlikhet så borde Sverige ha stora problem med att sysselsätta de grupper som är svårast att få in en fot på arbetsmarknaden. Men statistiken visar i huvudsak på motsatt resultat, vi lyckas bättre än andra med de flesta ”svårssysselsatta” grupper. Tabell 3.4 visar att Sverige jämfört med USA, Storbritannien och EU-snittet har en hög sysselsättningsgrad i de flesta grupper. Särskilt bland äldre, de med kort utbildning och kvinnor med barn avviker vi positivt. När det gäller sysselsättningsgraden för utrikesfödda lyckas Sverige dock inte bättre än jämförelseländerna.

Tabell 3.3

Sysselsättningsgrad 2004, procent.

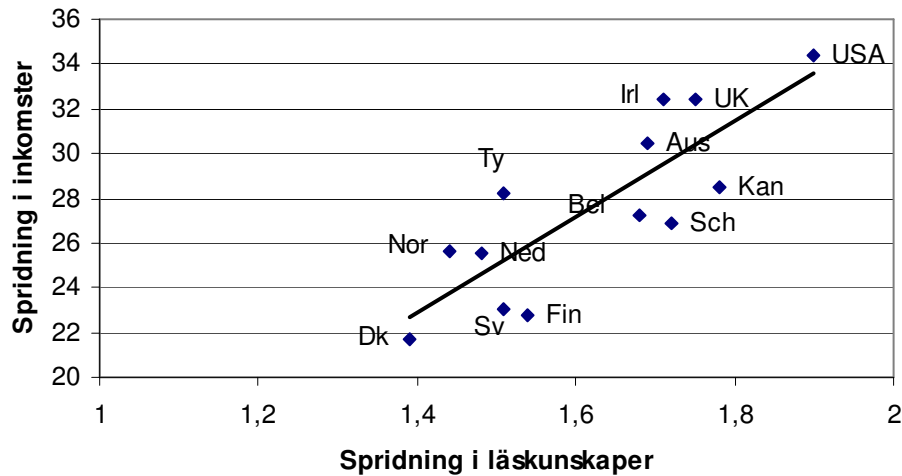
	Sverige	USA	Storbritannien	EU
Total, 15-64 år	73,5	71,2	72,7	65,0
55-64 år	69,5	59,9	56,2	41,8
Utbildning som är kortare än gymnasieutbildning	67,5	57,8	54,0	57,2
Utrikesfödda (2003)	64,6	79,2	72,2	71,2
Kvinnor med barn	81,8	64,7		

Källa: Boeri m fl (2005), OECD samt egna beräkningar.

Den skandinaviska vägen är att öka arbetskraftens kompetens. Figuren nedan visar en stark samvariation mellan spridningen i inkomster och läskunskaper i olika länder. Den jämna fördelningen av baskunskaper innebär att Sverige också ska kunna ha en högre sysselsättning vid jämnare fördelning av inkomster än andra länder. Det är inte bara lönen som bestämmer sysselsättningsgraden utan lönen i förhållande till individens produktivitet. Eftersom Sverige har en internationellt sett jämnare kunskapsnivå så behöver inte en jämförelsevis jämn lönefördelning leda till lägre sysselsättning. Att medvetet välja att ha många lågproduktiva jobb när kunskapsnivån hos breda grupper av löntagare är hög är ett slöseri med deras kunskaper.

Figur 3.5

Spridning i inkomster respektive kunskaper.

Källa: OECD.

När ekonomer jämför hur väl olika ekonomiska system fungerar tittar de på exempelvis BNP per capita, jämviktsarbetslöshet och produktivitet. De finner då att Sverige fungerar relativt väl även med höga skatter pga. hur väl arbetsmarknaden fungerar. Om moderaterna lyckas sänka den fackliga organisationsgraden kan de inte förvänta sig att arbetsmarknaden kommer att fungera som den gör nu. Med en lägre organisationsgrad kommer Sverige efter ett par decennier att få en ny typ av fackföreningar som är mer opportunistiska och ekonomin kommer sannolikt att fungera sämre.

Moderaterna bortser från att minskad facklig förhandlingsstyrka har negativ inverkan på en del av de faktorer som påverkar lönesättningskurvan. Fackföreningar med stort inflytande, som tar hänsyn till alla löntagare och som ogillar arbetslöshet kommer att påverka jämviktsarbetslösheten nedåt.

Har moderaterna en sammanhängande idé om hur de vill förändra den svenska arbetsmarknaden? De verkar syfta till att få den att mer likna en anglosaxisk arbetsmarknadsmodell. Så den enkla frågan är: om man lånar in anglosaxiska verktyg till Sverige kommer då den svenska arbetsmarknaden bli bättre än i USA eller kommer de verktyg som bidrar till att Sveriges goda resultat då att försvagas?

Vilka drabbas och hur mycket?

Det kan sägas finnas två arbetsmarknader. En för de med relativt goda inkomster och stor egenkontroll i arbetet, dominerad av manliga tjänstemän, och en för de med relativt låga inkomster och liten egenkontroll i arbetet, dominerad av lägre tjänstemanna- och arbetarkvinnor. I de nordiska länderna med en internationellt sett jämn lönefördelning så får de som arbetar i låglöneyrken starkare ekonomiska drivkrafter att arbeta. En sammanpressad lönestruktur kan alltså ge positiva effekter på arbetsutbudet men negativa effekter på sysselsättning och arbetslöshet.

För de arbeten där arbetskraften är relativt lätt utbytbar kommer lönen att bestämmas av reservationslönen, dvs. den lägsta lön till vilken löntagarna kan tänka sig att arbeta. Idag ligger låglönesegmentet på den svenska arbetsmarknaden kring 16 000-17 000 kronor i månaden. 25 procent av kvinnorna tjänade under 17 000 kronor i månaden 2003. För en arbetslös som söker arbete avgörs reservationslönen främst av ersättningsnivån, den kvarvarande möjliga tiden med ersättning och arbetsmarknadsutsikterna. En sänkt ersättningsnivå innebär att reservationslönen sänks för delar av arbetsmarknaden.

Enligt Addison m.fl. (2004) är elasticiteten mellan ersättningen i arbetslöshetsersättningen och reservationslönen cirka 0,3 i Danmark och Holland. Om man antar att denna elasticitet gäller även för Sverige kommer 10 procents lägre ersättningsnivåer att leda till ca 3 procents lägre reservationslön. Det innebär att en reservationslön på 15 000 kronor i månaden skulle sänkas med ca 500 kronor. För låginkomsttagare skulle en sådan lönesänkning innebära en kraftig minskning av marginalerna.

Moderaterna talar tyst om en viktig effekt. Valet berörda medborgare ställs inför är inte mellan sänkt ersättning och bra lön utan mellan sänkt ersättning och låg lön. Om reservationslönen sänks kommer arbetsutbudet att bli lägre än annars på den del av arbetsmarknaden som påverkas av sänkt reservationslön.

Det är här viktigt att påpeka att lönesänkningen är en effekt som kan ta lång tid. Internationaliseringen med ökad press på de lågavlönades löner kommer dock att verka i samma riktning och påskynda processen. Genom att sänka golvet för lönerna kommer hundratusentals löntagare med vanliga jobb att få se sin lön pressas nedåt. Moderaterna är numera inte främst ett skattesänkarparti utan ett lönesänkarparti för den nedre delen av lönefördelningen.

3.3 Jobbavdrag

Ett jobbavdrag så som det föreslagits av de borgerliga partierna innebär att de som arbetar får ett särskilt grundavdrag på sina inkomster från arbete. Skillnaden mot dagens grundavdrag är att endast inkomster från arbete berörs och inte exempelvis arbetslöshets- och sjukersättning.

Jobbavdrag syftar till att öka skillnaderna i inkomst efter skatt beroende på om inkomsten kommer från lön eller ersättningar från försäkringssystemet. Ett jobbavdrag ökar skillnaden mellan arbete och inte arbete, utan att sänka den absoluta levnadsstandarden för dem som inte arbetar. Detta gäller dock innan finansieringen beaktas.

Det finns två huvudkategorier av arbetsavdrag, riktade och generella. De riktade syftar till att sänka skatterna för delar av den arbetade populationen, medan generella arbetsavdrag syftar att sänka skatterna för alla som arbetar.

De generella avdrag som diskuteras är konstruerade som ett avdrag som ökar med inkomst upp till en viss nivå då det blir konstant i kronor. De selektiva arbetsavdrag som diskuteras är tänkta att rikta skattesänkningar mot framför allt låginkomsttagare eller spe-

cifika grupper som ensamstående föräldrar. Om avdraget riktas mot en viss inkomst måste det trappas av, dvs. minska i kronor med en stigande inkomst

Moderaternas förslag till skattereform innebär att skatteandelen men inte marginals-katten minskar för dem som tjänar mer än 320 000 kronor om året. Detta innebär att så länge man tjänar över inkomsten där man får maximalt förvärvsavdrag så påverkas detta avdrag inte av din inkomst. Denna skattesänkning ökar således inte incitamenten att arbeta utan kan istället minska dem genom att göra det möjligt att minska arbetstiden och bibehålla samma inkomst efter skatt. Det är dock få höginkomsttagare som inte arbetar heltid.

Många frågar sig varför moderaterna, om de är intresserade av att påverka arbetsutbudet, sänker skatterna för så stora grupper som inte får sänkta marginals-katter?

Moderaterna anser att det är viktigt att deras skattesänkningar kommer personer med högre inkomster till del. Detta för att stärka avkastningen på ansträngningar, utbildning och förkovran. De pekar särskilt ut intervallet 25 000-35 000 kronor i månaden där det uppges finnas många deltidsarbetande akademiker och heltidsarbetande som får övertids-ersättning.

Om valet står mellan att ta ett lägre avlönat arbete under längre tid eller att lägga ned tid på en utbildning som ger en högre lön så påverkas utbildningspremien av skatten på de olika lönerna. Eftersom moderaterna i kronor sänker skatten mer för höginkomsttagare kommer utbildningspremien att öka med ett förvärvsavdrag.

Moderaternas förslag till skattereform påverkar inte marginals-katten för dem som tjänar mer än 320 000 kronor om året. Det innebär att beskattningen av extra övertidsersättning för dessa inte påverkas. För denna grupp innebär moderaternas jobbavdrag endast en inkomsteffekt.

Hur är det då med argumentet att en skattesänkning ovanför brytpunkten för statlig skatt skulle ge en skattesänkning till många deltidsarbetande akademiker. Enligt SCB:s LINDA-databas fanns det 2003 endast 14 000 kvinnliga tjänstemän som arbetade deltid och tjänade över 25 000 i månaden, dessa utgjorde endast 5 procent av de deltids-arbetande kvinnliga tjänstemännen. Även om vi antar att moderaterna menar att det finns en grupp som skulle tjäna mer än 25 000 kronor i månaden om de arbetade heltid så är denna grupp liten, 20 procent av de deltidsarbetande kvinnliga tjänstemännen. Att hänvisa till stora grupper med deltidsarbetande tjänstemän är därför inte ett särskilt starkt argument för att ge skattesänkningar till de som tjänar över gränsen för statlig inkomst-skatt. Dessutom gäller för denna grupp att så länge de är intresserade av en viss inkomst efter skatt så skulle ett ökat grundavdrag ge möjlighet att ytterligare minska arbetstiden.

Fördelningseffekter av jobbavdraget

I föregående kapitel gjordes en detaljerad genomgång av det fördelningspolitiska utfallet av moderaternas politik. Moderaterna menar, till skillnad från oss, att deras politik är inriktad mot att gynna låg- och medelinkomsttagare. Detta anser de sig visa med hjälp av tabell 3.1, som uppges visa att cirka 75 procent av skattereformen tillfaller låg- och

medelinkomsttagarna. Det innebär att moderaterna definierar de två översta decilerna som höginkomsttagare. 80 procent av populationen utgörs därmed av låg- och medelinkomsttagare enligt moderaternas definition. Dessa 80 procent får dela på 75 procent av skattesänkningen medan 20 procent får dela på 25 procent. Är detta en inriktning mot låg- och medelinkomsttagarna?

Det mest slående är dock att moderaterna endast redovisar utfallet för dem som har förvärvsinkomster. De som är arbetslösa, sjukskrivna eller förtidspensionerade hela året är uppenbarligen inte intressanta i moderaternas fördelningsanalys.

Om man endast tittar på utfallet för de som har arbetsinkomster så skulle de 50 procent som har lägst inkomster få dela på 32,3 procent av skattesänkningen medan de 50 procent som har högst inkomster skulle få dela på 67,7 procent av pengarna som satsas på jobbavdraget. Moderaterna vill gärna hålla fram sitt jobbavdrag som en satsning på låginkomsttagare men två tredjedelar av skattesänkningen går enligt moderaternas egna siffror till dem som har arbetsinkomster över medianen. Dessutom är fördelningskonsekvenserna för hela befolkningen och inte bara de som har arbetsinkomster mer relevant. Enligt våra beräkningar tillfaller 77 procent av moderaternas skattesänkningar den halva av befolkningen som har högst nettoinkomster.

Även om man endast tittar på jobbavdraget är det därmed svårt att se det som främst en satsning på låg- och medelinkomsttagare. Om man därtill lägger de övriga skattesänkningarna i form av slopad förmögenhetsskatt och lägre fastighetsskatt men framför allt besparingarna så blir resultatet som vi tidigare visat ett helt annat.

Tabell 3.4

Förändrad genomsnittlig nettoinkomst per decil för dem med en arbetsinkomst (exklusive näringsinkomst) över 0 kronor och som är över 17 år, av jobbavdraget, år 2008, kronor.

	Decilgränser (arbetsinkomster)	Genomsnittlig förändring av nettoinkomster, kr (procent)	% av den totala förändringen av inkomsterna
1	0-24 900	100 (0,1)	0,1
2	24 901-77 700	4 300 (5,0)	4,0
3	77 701-147 800	7 600 (5,8)	6,9
4	147 801-204 600	10 800 (6,7)	9,8
5	204 601-242 400	12 600 (7,0)	11,5
6	242 401-272 800	13 600 (6,8)	12,5
7	272 801-305 800	14 500 (6,6)	13,2
8	305 801-351 200	15 300 (6,3)	14,0
9	351 201-431 800	15 400 (5,5)	14,0
10	431 801-	15 300 (3,6)	14,0
Totalt		11 000 (5,5)	100,0

Källa: Motion 2005/06:m010.

3.4 Moderaternas politik för ökad efterfrågan

De borgerliga partierna har kommit överens om att föreslå att arbetsgivare i näringslivet som nyanställer för varje nyanställd, under det första året, endast ska betala pensionsavgift och inte övriga delar av arbetsgivaravgiften. År två nedsätts arbetsgivaravgiften med tre fjärdedelar, år tre med hälften och år fyra med en fjärdedel. Detta stöd ska endast gälla arbetsgivare som ökar antalet anställda.

Moderaterna pekar själva på de betydande dödviktseffekter som denna typ av stöd har, dvs. att många nyanställningar skulle ha skett även utan stödet. De hänvisar till att utvärderingar av det generella anställningsstödet som den borgerliga regeringen 1991 till 1994 införde visar att 89 procent av företagen som fick anställningsstöd skulle ha nyanställt även utan detta stöd. Om man vill undvika att åtgärder får mycket liten effekt, är denna typ av åtgärd mycket tveksam.

Denna typ av anställningsstöd är dessutom svåra att administrera eftersom vad som är nyanställning måste definieras. Företag som samtidigt ska anställa och avskeda kan dela upp sig i flera företag för att få tillgång till anställningsstöd som man inte skulle ha fått annars. Eftersom stödet endast ska ges till nyanställningar i privat sektor kan det ske snedvridningar i upphandlingar där både privat och offentligt ägda företag deltar.

Den borgerliga alliansen har även gemensamt föreslagit att arbetsgivaravgiften ska tas bort för de som haft arbetslöshetsersättning, sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning eller socialbidrag i mer än ett år. Den slojade arbetsgivaravgiften ska gälla under lika många år som personen haft de olika ersättningarna men högst 5 år (förutom i särskilda fall). Ungdomar (20-24 år) ska kunna anställas utan arbetsgivaravgift om de varit arbetslösa i 6 månader, för dem gäller slopandet av arbetsgivaravgiften i högst ett år. Denna form av anställningsstöd kallas för nystartsjobb och ska endast få finnas i privata sektorn.

Kostnaden för nystartsjobben uppges till 1,2 miljarder för 2006. Moderaterna anger att det skulle skapas 50 000 jobb med hjälp av detta stöd, vilket innebär en kostnad på 24 000 kronor per arbetstillfälle och år. Den genomsnittliga lönen beräknas därmed vara cirka 75 000 kronor per år eller 6 250 kronor per månad. Men enligt moderaternas motion ska lönerna för nystartsjobben vara kollektivavtalsenliga. Det är svårt att förstå hur siffrorna ska gå ihop.

Nystartsjobben ska kunna kombineras med de sänkta arbetsgivaravgifterna för nyanställningar. Det innebär att den som varit borta från arbetsmarknaden länge kan subventioneras med 60 procent av anställningskostnaden.

Dagens anställningsstöd föreslås tas bort. Dessa kostar 3,2 miljarder och omfattar cirka 25 000 personer, det innebär en genomsnittlig kostnad på cirka 130 000 kronor per person och år. Den borgerliga alliansens anställningsstöd skulle således vara betydligt mindre omfattande i pengar men ändå kunna bli omfattande i personer. Moderaterna menar att den stora skillnaden mellan nuvarande anställningsstöd, plusjobb och nystartsjobben är att de senare inte är stigmatiserande eftersom de inte administreras av arbetsförmedlingen. En ospecificerad myndighet ska dock kontrollera nystartsjobben. Moderat-

erna utmålar därmed Arbetsmarknadsverket som det främsta problemet och inte den låga efterfrågan på arbetskraft med bristande produktivitet och/eller lång arbetslöshetstid. Är detta en rimlig analys?

Eftersom dagens anställningsstöd föreslås slopas är det en mycket viktig fråga vad som händer med de 25 000 som idag har anställningsstöd. Enligt de krav som den borgerliga alliansen har satt upp så kommer de inte att kvalificera sig för nystartsjobben. Är detta rimligt med tanke på att denna grupp bevisligen är svårssysselsatt? Oavsett om de som har anställningsstöd idag får nystartsjobb så kan nettot svårligen sägas bli 50 000 utan snarare 25 000 eftersom man måste beakta effekterna för de med dagens anställningsstöd.

Moderaterna menar att deras nystartsjobb är utformade för att minimera undanträngningseffekterna. Vi anser att anställningsstöd är viktiga även om de har undanträngningseffekter. Syftet är att ge dem med tillfälliga eller permanenta brister i produktiviteten en möjlighet att få bidra efter förmåga. Anställningsstöd är alltså en del av strukturpolitiken som syftar till att skapa ett ökat arbetsutbud och en ökad förmåga hos dem som står långt från arbetsmarknaden. Eftersom det är de som står långt från arbetsmarknaden som ska rekryteras med anställningsstöd kommer de att tas från stocken strukturarbetslösa. Anställningsstöd sänker därmed jämviktsarbetslösheten eftersom de inte påverkar antalet efterfrågearbetslösa. Antalet som kan sysselsättas utan att inflationen tar fart är detsamma med och utan anställningsstöd.

Moderaterna är väldigt förtjusta i omfattande fotnoter men när det kommer till att beskriva sysselsättningseffekterna av deras politik på kort sikt så är det magert med hänvisningar. Förutom för hushållsnära tjänster anger inte moderaterna någon källa till hur de kommit fram till sina sysselsättningseffekter. Det är väldigt oklart vilka undanträngningseffekter de räknar med. De förefaller vara väldigt små. I tabell 3.6 redovisas de kortsiktiga sysselsättningseffekter som moderaterna räknar med av de olika förslagen samt kostnaden för dessa förslag. Det är tydligt att de räknar med väldigt stora skillnader i insatsen per krona. Nystartsjobben antas kosta väldigt lite per skapat arbete medan sänkta arbetsgivaravgifter väntas ge en liten utdelning per satsad krona.

Tabell 3.5

Moderaternas uppskattning av sysselsättningseffekterna av deras politik på kort sikt.

	Sysselsättningseffekter på kort sikt	Kostnader i miljarder	Kostnad per arbetstillfälle
Sänkta arbetsgivaravgifter	10 000	5,6	560 000
Hushållstjänster	10 000	1,0	100 000
Nystartsjobb	50 000	1,2	24 000
Satsningar på verksamheter	20 000	4,1	205 000
Ökad inhemsk efterfrågan (minskat bistånd)	20 000-30 000	7,9	263 000-395 000
Summa	110 000-120 000	18,1	151 000-165 000

Källa: Motion 2005/06:m010 samt egna beräkningar.

3.5 Moderaterna och jämställdheten

Välfärdsstaten omfördelar risker från individen, familjen och släkten till den offentliga sektorn. Det innebär en maktförskjutning från den som tjänar mest i familjen till de andra familjemedlemmarna. Detta medför att kvinnors trygghet blir mindre beroende av mannens inkomster och att barnens utbildningsmöjligheter inte huvudsakligen bestäms av familjens ekonomiska standard. Samtidigt flyttas ansvaret för delar av barnomsorgen och äldreomsorgen från familjen, vilket frigör arbetstid i hushållet. Kontrakten inom familjen blir därför annorlunda i offentligt finansierade välfärdstater än i andra välfärdssystem.

Tabell 3.6 visar tiden som män och kvinnor som deltar på arbetsmarknaden ägnar åt hushållsarbete per dag. Kvinnor lägger ned mer tid på hushållsarbete än män i alla de undersökta länderna. Sverige är det land där skillnaden mellan mäns och kvinnors dagliga hushållsarbete är minst men den är fortfarande mer än en timma per dag.

I Sverige utför kvinnor 42 procent av allt marknadsarbete och männen 58 procent, av timmarna i hemarbete utför män 42 procent och kvinnor 58 procent. Svenska män arbetar mer hemma än män i andra länder. Men skillnaden är inte stor i förhållande till att svenska kvinnor arbetar väsentligt mer utanför hemmet än kvinnor i de flesta andra länder.

Tabell 3.6

Hushållsarbete för sysselsatta män och kvinnor, genomsnittlig tid per dag, 2002.

	Belgien	Tyskland	Frankrike	Finland	Sverige	UK	Norge
Kvinnor	3:53	3:11	3:40	3:21	3:32	3:28	3:26
Män	2:15	1:52	1:53	1:59	2:23	1:54	2:12
Skillnad	1:38	1:19	1:47	1:22	1:09	1:34	1:14

Källa: Eurostat.

Är det rimligt att skatteavdrag för hushållstjänster tar en så stor plats på den politiska dagordningen? Att öka jämställdheten i hemmet har betydligt större betydelse för kvinnors arbetsutbud än att införa avdrag för hushållsnära tjänster. Ett avdrag liknande det som nyligen har införts i Finland skulle, om det fick samma genomslag här, skapa omkring 1 000 helårsarbetstillfällen vad gäller städtjänster i hemmen. En sådan reform skulle alltså endast beröra några få tusen hushåll och konsekvensen för dubbelarbetande kvinnor vore således försumbar jämfört med om hemarbetet fördelades jämnare mellan könen. Att öka jämställdheten i hemmet har därmed betydligt större betydelse än att införa avdrag för hushållsnära tjänster.

Utifrån ett jämställdhetsperspektiv bör beaktas att en grund för sk statistisk diskriminering är att kvinnor förväntas ta huvudansvar för hem och barn. Om inte fördelningen av ansvar för hushållet blir mer jämställd kommer kvinnor även fortsättningsvis ses som mer riskabla att anställa i förhållande till män. Sett i ett helhetsperspektiv är det därför inte rimligt att se subventioner av hushållsnära tjänster som en betydande jämställdhetsreform.

Kvinnors frigörelse sker i första hand genom en generell, offentligt finansierad välfärdsstat, inte genom att flytta tillbaka risken från staten till hushållen. Det är bara en liten grupp kvinnor som vinner på moderaternas version av frigörelse medan den övervägande delen förlorar.

Om kvinnor i offentlig sektor hade samma genomsnittliga arbetstid som i privat sektor, dvs. 85 procent av heltid, skulle det behövas ca 180 000 färre personer år 2020 för att producera välfärdstjänsterna (LO 2004). Om dessa istället arbetade i den privata sektorn skulle en stor del av den offentliga sektorns långsiktiga intäktsbehov vara finansierat. Skatter och ersättningsnivåer är lika för offentligt och privat anställda så de kan inte förklara skillnaderna i arbetstid mellan dessa sektorer. Orsaken till kvinnors lägre sysselsättning måste delvis sökas i arbetsgivarnas beteende. I detta fall är det kommunerna som förhindrar kvinnor att arbeta så mycket de skulle vilja.

Ju mindre löneskillnader, både före och efter skatt, desto jämnare kommer arbetsuppgifter i hemmet och i arbetslivet att fördelas. En politik som bidrar till att sänka låginkomsttagares inkomster kommer därför med stor sannolikhet att minska arbetsutbudet för den i hushållet som tjänar minst och minska jämställdheten i hemmet. Styrkerelationen mellan makarna riskerar att ändras till kvinnans nackdel.

Sverige är ett av de ledande länderna i fråga om jämställdhet, även om vi har en lång väg kvar till ett jämställt samhälle. Det tycks vara så att vår modell för jämlikhet och full sysselsättning har lett till framgångar på jämställdhetsområdet.

Föräldraförsäkringen

I vår föregående rapport om moderaterna pekade vi på att deras analys av föräldraförsäkringens effekter på jämställdheten byggde på en missuppfattning av de angivna källorna. Efter detta har de gjort förändringar av sina förslag.

Moderaterna vill ta bort de nuvarande pappamånaderna och garantidagarna, sänka ersättningsnivån från 80 till 75 procent samt ändra uppräknningen av den inkomst som försäkringen ska baseras på. Den tillgängliga tiden blir därmed 12 månader per barn. Moderaterna föreslår att det ska införas en skattereduktion på 3000 kronor per månad för den som har lägst inkomst om föräldraledigheten delas mellan föräldrarna. Denna skattereduktion skulle i praktiken falla ut för kvinnan de månader som tas ut av mannen.

Moderaternas förslag är därmed en form av jämställdhetsbonus. Moderaterna väljer detta framför en individualisering av föräldraförsäkringen. Det finns ett antal problem med denna lösning. Den första uppenbara frågan är varför mäns föräldraledighet ska bedömas vara mer värd än kvinnors föräldraledighet? Normen att mäns förvärvsarbete har ett högre värde förstärks med en jämställdhetsbonus som belönar män som tar ut föräldraledighet.

Moderaterna vill helt ta bort individualiseringen av föräldraförsäkringen. Uttaget av mäns föräldraledighet har ganska väl anpassats till de två månader som finns vikta för pappan. Om vi förutsätter att mäns uttag av föräldraledighet förändras mycket lite utan att fler

månader än idag individualiseras riskerar moderaternas modell där all individualisering tas bort, att leda till att männen är hemma mindre än idag. Detta får i så fall flera negativa konsekvenser för jämställdheten i arbetsliv och familjeliv.

Moderaterna anser att de kommuner som vill införa ett kommunalt vårdnadsbidrag ska få göra det. Detta motiveras med att barn mognar olika tidigt. För vårdnadsbidraget är det dock inte tal om att införa någon jämställdhetsbonus. Alla erfarenheter talar för att det skulle vara kvinnorna som skulle stanna hemma och ta hand om barnen med ett vårdnadsbidrag. Ett vårdnadsbidrag kan inte beskrivas på något annat vis än som en kvinnofälla.

Moderaterna vill öka möjligheten att fördela pensionsrättigheten mellan makarna och föreslår att delad premiepension ska vara det normala och att individuell premiepension ska vara något som kräver ansökan. Det vill säga att det ska vara standard att dela premiepensionen mellan makar. Moderaterna skriver i motion 2004/05:Sfs357 att:

En bättre möjlighet att överföra inkomstpension mellan makar skulle underlätta för familjer att låta en förälder arbeta mindre under småbarnsåren. Det skulle kompensera något på familjenivå att arbetsmarknaden inte är jämställd och kvinnor generellt sett därför tjänar mindre än män.

Detta förslag har flera effekter.

- Arbetsutbudet från maken som får pensionspoäng från mannen minskar eftersom drivkrafterna att kvalificera sig för pensionspoäng genom eget arbete minskar.
- Den i hushållet som tjänar minst får minskad självständighet mot höginkomsttagarmaken.
- Den tredje effekten är att kvinnors position på arbetsmarknaden försvagas eftersom arbetsgivarna får ytterligare skäl att statistiskt diskriminera kvinnor då de inte har lika stor anledning att arbeta som män.

Vår slutsats är att moderaternas reformering av föräldraförsäkringen och pensionsrättigheterna riskerar att minska kvinnors arbetsutbud.

3.6 Avslutning

Moderaterna vill gärna framhålla sin politik som den enda rationella politiken för fler arbetade timmar. Men är den så ändamålsenlig som de själva tror? Vi menar att det finns ett antal problem med flera av moderaternas förslag.

Moderaterna vill ge en bild av deras reformer är inriktade på att göra det mer lönsamt att arbeta. Vi menar att det inte finns en konsekvent arbetsutbudslinje hos moderaterna. Det finns inslag i moderaternas politik som kan ge ett ökat arbetsutbud men också det som går åt motsatt håll. Jobbavdraget sänker margineffekterna för en stor grupp på arbetsmarknaden men inte för alla. De med höga inkomster får en betydande skattesänkning som inte är en marginalsattesänkning. För dem med inkomster över nedtrappningen av dagens grundavdrag kommer moderaternas jobbavdrag främst att ge incitament att jobba mindre och inte mer. 19 miljarder kronor eller 37 procent av vad jobbavdraget kostar kommer att gå till denna grupp som har en årsinkomst på minst 321 500 kronor.

Moderaternas bild är att uppemot 90 procent av alla kvinnor i Sverige förlorar på att arbeta. Men varför går fler kvinnor till ett arbete varje dag i Sverige än i nästan något annat land? Moderaternas analys är att viljan att arbeta är för låg, men de tittar bara på ersättningsnivåer och inkomster efter skatt. Moderaterna förstår inte den svenska modellen och dess arbetslinje.

Moderaternas företrädare är väldigt ovilliga att diskutera varför arbetslöshet och ohälsa varierar med klass, kön, utbildning, ålder och födelseland. Exempelvis är ohälsan 10 gånger högre i slutet av yrkeslivet än i yrkeslivets början och arbetslösheten tre gånger högre bland dem som är födda utomlands jämfört med dem som är födda i Sverige. Att självriskan och premien för försäkringar varierar med risken kan vara rimligt om skaderisken kan påverkas av individen. Men hur mycket kan man påverka risken att bli sjuk eller arbetslös? Det går inte att välja ålder, kön eller födelseland.

Utfallet av moderaternas politik följer tydligt vilka risker olika grupper har. Man kan säga att moderaterna rullar den skandinaviska välfärdsmodellen baklänges genom att försämra mest för dem som välfärdmodellen gynnar mest, nämligen kvinnor i allmänhet och arbetarkvinnor i synnerhet.

En stor grupp kommer inte bara pressas av försämringar av försäkringssystemen utan även av den effekt moderaternas politik får på lönerna. Sänkta ersättningsnivåer, ett jobbavdrag och svagare fackföreningar kommer att sätta en press nedåt på lönerna för stora låglönegrupper på arbetsmarknaden. Tanken är just att dessa grupper ska få jobb genom sänkta löner.

Frågan är dock om det är värt priset med stora lönesänkningar för den berörda gruppen för att skapa fler jobb. Svaret är att det måste vägas mot uppoffringen i välfärd som det innebär och mot alternativa metoder att öka sysselsättningen för gruppen. Den skandinaviska vägen är traditionellt att öka arbetskraftens kompetens inte att försämra villkoren. Vi menar att det är varken önskvärt eller nödvändigt att välja moderaternas lönesänkarväg. En annan väg är möjlig

Källor

Addison, J, M Centeno och P Portugal (2004), "Key Elasticities in Job Search Theory: International Evidence", *IZA Discussion Paper Series*, nummer 1314.

Andersson, D, Järliden Bergström, Å-P, Kainelainen, A och Löfgren, A-K (2005) "Vad vill egentligen moderaterna?" LO

van den Berg, G och B vand der Klaauw (2005), "Job search monitoring and sanctions – a brief survey of some recent results", *IFAU report 2005:8*.

Henrekson, M och M Persson (2004), "The Effects on Sick Leave of Changes in the Sickness Insurance System", *Journal of Labor Economics*, Vol. 22, No. 1.

Holmlund, B (2005), "Hur hög är egentligen arbetslösheten i Sverige?", *Ekonomisk debatt*, nummer 6 2005, årgång 33, s.6-20.

Immervoll, H och D Barber (2005), "Can Parents Afford to Work? Childcare Costs, Tax-Benefit Policies and Work Incentives", *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, nummer 31.

Reinfeldt, F m.fl. (2005) "Politik för arbete och välfärd", Motion till riksdagen 2005/2006:m010.

SEKTORSANALYS av moderaternas budgetmotion, (direkta effekter) 2008

Besparingar år 2008		Satsningar år 2008		Skatter, 2008		Inkomster 2007	
HUSHÅLL, summa besparingar	33 877	HUSHÅLL	-200	HUSHÅLL	-55 195	HUSHÅLL	10 000
Sjukförsäkringen	12 450	Förbättrat bostadstillägg för pensionärer	-200	Jobbavdrag, inkomst av tjänst	-53 100	Höjd egenavgift a-kassor	10 000
Förtidspensioner	4 300			Jobbavdrag, inkomst av näringsverksamhet (interaktion, regeringens grundavdragshöjning)	-1 600		
Föräldraförsäkringen och familjepolitik	5 833			Skattereduktion för jämställda föräldrar	-1 000		
Bidrag till arbetslöshetsers. och aktivitetsstöd	3 850			Sänkt bensin- och dieselskatt	-1 755		
Studiestöd (avskaffat rekryterings-bidrag, gemensam länennivå, m.m.)	2 490			Succesivt slopad förmögenhetsskatt	-4 200		
Hälsövård, sjukvård och social omsorg	2 852			Nej till regeringens skatt på flygbiljetter	-1 100		
Bostadspolitik	2 102			Fastighetsskattesänkning	-4 670		
				Ej avdrag fackavgift, inkl a-kassa	4 400		
				Slopad avdragsrätt övriga utgifter	400		
				Slopad avdragsrätt mot statlig skatt, resor och dubbelboende	960		
				Slopad nedsättning av skatt för utländska experter	100		
				Avskaffat avdrag för förmån av personaldator	2 400		
				Moms personbefordran, fr 6% t 12%	1 270		
				Nej till skattesänkning för konvertering från dir verk el o olja	400		
				Höjd skatt på rulltobak	500		
				Nej till glesbygdsavdrag	300		
STAT, MYNDIGHETER O KOMMUNER	25 157	STAT, MYNDIGHETER O KOMMUNER	-21 033	STAT, MYNDIGHETER O KOMMUNER	1 800	STAT, MYNDIGHETER O KOMMUNER	-1 107
Varav nej till regeringens 20 000 platser	2 400	Vård och omsorg	-2 992	Nystartsjobb	-1 200	Banavgifter, tullverket	708
Varav nej till friår	1 585	Utbildning och forskning	-5 026	Slopad anställningsstöd	3 000	Aktieutdelning	-1 815
Varav nej till nya åtgärder, 13 000 platser	568	Rättstrygghet	-1 560				
Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	252	Försvar	-1 150				
Varav omstrukturering av kommunala bostadsföretag	114	Läringsintegration, anställningsstöd	-1 100				
Lägre statskuld räntor pga lägre statskuld	4 090	Avskaffad medfinansiering i sjukförsäkringen	-2 500				
Minskad byråkrati (gemensamt alliansförslag)	748	Ändrat kommunalt utjämningsystem	-1 796				
Övriga besparingar på myndigheter m.m.	3 435	Försäkringskassan	-550				
Nej till utbyggnad av högskoleplatser	1 794	Höjning av generella statsbidraget till kommunerna	-3 954				
Nej till vårdgaranti och tillgänglighetspengar	1 750	Övrigt	-405				
Nej till sysselsättningsstöd	7 000						
Minskad anslag till vuxenutbildning	600						
Minskad bidrag till vissa insatser i kommuner och landsting	573						
Övrigt	248						
FÖRETAG	2 259	FÖRETAG	-671	FÖRETAG	1 276	FÖRETAG	0
Regionalpolitik	850	Förmånsrätt 100 % på företagsinteckning	-500	Skattereduktion för hushållstjänster	-1 000		
Miljöpolitik	1 316	Vissa kultursatningar	-171	Sänkta arbetsgivaravgifter vid nyanst.	-5 500		
Energi politik	93			Införande av räntefritt belopp i p-fonder (10 mil)	-400		
				Risikapitalavdrag	-100		
				Lägre skatt fåmansbolag	-900		
				Uppskjuten vinstbeskattning	-500		
				Ytterligare nedsättning av socialavgifter i Norrland	-50		
				Skatt på avfallsförbränning	-780		
				Nej till höjning av fordonsskatten (lätta lastbilar och bussar)	-200		
				Sänkt skatt på naturgrus	-90		
				Slopad skatt på bekämpnings- och gödselmedel	-320		
				Minskad nedsättning arbetsgivaravgifter	5 100		
				Minskad nedsättning egenföretagaravgifter	1 260		
				Avskaffad medfinansiering	2 500		
				Räntebeläggning obeskattade reserver (tribelopp 10 mil)	1 400		
				Avskaffad co2- och energiskattebefrielse för torv	856		
UTLANDET	7 937	UTLANDET	0	UTLANDET	0	UTLANDET	0
Internationellt bistånd	7 937						